
Jitro kouzelníků

Tragická fraška

Roman Sikora

Osoby:

Je jich skutečně mnoho

Děkuji Liboru Vodičkovi a Doře Viceníkové, bez jejichž podpory by tato hra nikdy nevznikla.

Taktěž děkuji vládním činitelům České republiky, za jejich nekonečnou servilitu, bývalému filozofovi Václavu Havlovi za mentální veletoce, Georgi Bushovi Jr. za jeho zločiny, za něž, doufám, jednou po zásluze zaplatí, euroamerické civilizaci za její nenasytlost a hodnoty, díky nimž, doufám, bude brzy rozvrácena, teroristům z WTC, kteří konečně umožnili, ač taktěž zločinem, vyjevit podstatu otýle idyly, Usámovi bin Ládínovi za to, že už je, doufám, konečně mrtvý a všem diktátorům a krvelačným hlavám států za to, že si z něho, co nejdříve vezmou příklad a těžce sejdou se světa. V neposlední řadě děkuji mladým aktivistům, kteří v den započetí bombardování Jugoslávie letectvem NATO sbírali v Praze na stanici Florenc podpisy za zákaz chovu kožesinových zvířat. Bez všech těchto svinstev by tato hra rovněž nikdy nebyla napsána.

Díl první
JITRO KOUZELNÍKŮ

1.

(Možná, že uprchlický tábor. Tři stařeny. Misionář.)

- 1.STAŘENA: Jen noc je bezpečná v tyhle časy. Jen noc ochrání bezbranné, když si šelmy prokusují hrdla. I měsíc zacákaly ty vraždy. Ani přežraným krokodýlům už těla v řece nestojí za námahu.
- 2.STAŘENA: Pohřbila jsem včera muže. Byl starý. Ale stářím nezemřel. Hyeny, co strachy obešly ves vždycky velkým obloukem, teď nabraly odvahu a přicházejí ke dveřím domů. Ty, co nikdy samy nezabijí, srazily k zemi dědka a ožraly ho na kost.
- 3.STAŘENA (*hysterický záchvat*): Ať zdechnou původci toho všeho. Ať zdechne král a jeho řezníci Makduff, Makbeth a Banko. Ať zdechnou vrazi, co sají krev z matky, když mléko došlo.
- MISIONÁŘ: Vaše prosby, sestry, snad budou vyslyšeny. Král Británie už vážně uvažuje, že nastolí v této zemi mír.
- 2.STAŘENA: Co je nám po králi Británie? A kde to vůbec je, ta tvá Británie?
- 1.STAŘENA: A co by v ubohém Natalu dělal král Británie? Je mocný, ten tvůj král?
- MISIONÁŘ: Ano, je mocný. Ale svou moc užívá jen v zájmu poddaných. Je to král dobrý a moudrý.
- 3.STAŘENA: To by byl král. Moudrý a mocný.
- MISIONÁŘ: Dlouhý čas míru by zavládl v téhle zemi.
- 2.STAŘENA: A co by z nás měl takový mocný král?
- MISIONÁŘ: Je dobrým křesťanem. Vzal by vás pod ochranu. Vás a všechny slabé a bezbranné.
- 1.STAŘENA: Tak to už se nemůžeme dočkat. (*Směje se.*)
- MISIONÁŘ: Kéž by bylo vaše přání brzy skutečností. Možná i vy k tomu můžete něčím přispět.
- 2.STAŘENA: My, pane?
- MISIONÁŘ: Ano, vy.

2.

(Bojiště. Král Dunkan s několika velmoži.)

- DUNKAN: Vyšlete běžce, ať se doví, jak probíhá bitva. Prach zvířený nohama válečníků zahalil bojiště. Není vidět. Nebo mi snad už neslouží oči? Jak probíhá boj? Vidí to někdo?
- MAKDUFF: Běžce jsme již vyslali, králi. Každou chvíli by měl přinést zprávu o výsledku.

DUNKAN: Naděje, naděje, mí věrní. Jen ta nám zbývá. Že stateční vojevůdci nezlomnou odvahou srazí na kolena zrádce s cizími pomahači. Jak probíhá boj? Vidí to někdo?

MALKOLM: Na chvíli jsem, otče, skrz oblaka prachu uviděl, jak se Bankovy šiky srazily s vojskem Kawdorovým. Jak zrádci zakolísali. Jak běželi jim na pomoc jejich spojenci. A pak, jak Makbeth jako vítr vpadl jim do boku.

DUNKAN: Snad propůjčí dnes bohové dvojnásobnou sílu jejich pažím. Nepřítel je mnoho, boj může být ztracen a s ním celá země.

MAKDUFF: To nepřipustíme, králi. Pod tvou vládou zas k nové bitvě povstaneme.

DUNKAN: Díky, Makduffe. Naděje. Jen ta nám tedy zbývá.

DONALBAIN: Otče! Teď na chvíli jsem viděl, jak se Bankovi muži dali na útěk.

DUNKAN: Donalbaine! Kéž bys býval slepý na svět přišel, když oči máš jen k tomu, aby spatřily zkázu tvého otce!

MAKDUFF: Vrací se běžec!
(Vběhne Běžec. Padne udýchán před krále.)

BĚŽEC: Králi... Králi! Vítězství. Vítězství je na naší straně. Bankových mužů zemřelo mnoho, ale statečný Makbeth vpadl nepřítelům do boku, a teď ocitli se už v obklíčení. Králi, z našich nepřítel dnes nepřežije jediný. Jen zbabělý Kawdor včas poznal jistou záhubu a s několika dalšími uprchl z bitvy.

DUNKAN: Ať je štván nejlepšími muži jako vyděšený králík. A jako králík ať skončí na rožni. A my, moji věrní, děkujeme nebi, děkujeme matce zemi, děkujeme bohům za štěstí, které nás potkalo. Ať každý z bojovníků si na oštěp vbodne hlavu nepřítele. Tak společně projdem zachráněnou zemí. Ať všichni vědí, že jsme dnes zvítězili. Hrdina Makbeth pak ať spěchá ke své ženě a vzkáže jí, že po několik příštích dnů my, král Dunkan, uctíme jeho dům svou přítomností. Ať chystají hostinu na oslavu vítězství. Mír znovu panuje v této zemi!

3.

(Paní Makbeth a několik dalších žen. Balí do plátna tělo mrtvého novorozence.)

PANÍ MAKBETH: Kde je spravedlnost!? Kam zmizeli bohové?! Kdy v mém životě zasvitne slunce?! Mé tělo nesvede dát život delší jednoho roku. Můj klín není místem, odkud přichází život. Je to hřbitov, kde odpočívají mrtví. I ti se za některých nocí přikrádají k živým, aby je s ránem zase opustili a ulehli nazpět do země. Odneste tu zdechlinu! Nechci ho vidět. Ať sbohem mu dají hyeny. Já ne. *(Chopí se nože.)* Já jednou provždy skončuju s místem plivajícím mrtvolu. K čemu je takový klín?! Patří mu vyříznout a předhodit supům.

(Ženy jí vezmou nůž a uloží do postele.)

Semeno mého muže, toho králova vraha, je krvavé. Je otrávené krví mrtvých. Jejich duchové obcházejí kolem a rdousí děti v mém břiše.

Makbeth. Veliký Makbeth, vojevůdce, válečník, co nedokáže zplodit zdravé dítě. Dítě, které přežije aspoň rok. Ulpěla na něm krev těch, co zavraždil. Kletba, která zprovodila ze světa už třetího jeho syna. Mého syna. Jen jedním oštěpem se on umí ohánět. Tím, co rozdává smrt. Ne život. To on neumí. Králův poskok. Králův vrah! Kde je můj brouček? Kam jste dali mou zdechlinku? Vraťte mi ji! Ať shnije v mém náručí. Kde je!? Sem s ním! Je můj! Ať mě umučí.

(Ženy ji tisknou na lůžko, pevně ji drží a tiše konejší.)

4.

(Tři stařeny v buši, kouřící kotel a strach.)

VŠECHNY: Žabí pracku, ocas hadí,
Slepé oko netopýra.
Ať se lektvar dobře vaří
Přihodíme pero výra.

Zmijí zub, pár drápů lvíce,
Pět chvostů černého štíra,
Pro dobrou zprávu od ďáblice,
Pro dlouhou noc, co neumírá.

MAKBETH: Kdo je to tady? Neslyšíte? Kdo jste?

1.STAŘENA: Možná jsme tvůj osud. Možná, že tvá minulost. Možná, že tvé zločiny, veliký Makbethe.

MAKBETH: Odkud znáte mé jméno?

3. STAŘENA (*hystericky*): Vrahové! Vrahové! Vrahové!

(Ostatní dvě jí zacpou hubu.)

1.STAŘENA (*šeptá*): Buď zticha!

MAKBETH: Někdo tady něco krákorá?

(1. stařena strká do 2. A naznačuje, že je teď na řadě.)

2.STAŘENA (*ze sebe souká*): Ach! To je veliký Makbeth s neméně velkým Bankem!

3.STAŘENA: Jeden je ale přece jen větší.

2.STAŘENA: Ano, zdá se, že jeden je přece jen větší.

1.STAŘENA: Bude větší! (*Šeptá 2. stařeně.*) Na jedenkrát větší...

2.STAŘENA: Cože?

1.STAŘENA: Na jedenkrát...

2.STAŘENA: Aha! Na jedenkrát větší: nový pán zemí Kawdorových.

1.STAŘENA: Na stokrát větší: ten největší!

2.STAŘENA: Největší!

VŠECHNY (*2.STAŘENA se trochu opoždí*): Buď zdrav, Makbethe! Ty, který budeš králem!

2. STAŘENA: ...králem.

BANKO: Pojďme pryč, příteli. V noci není dobré prodlévat v blízkosti nečistých sil. Co je s tebou? Jak jsi zbledl. Vy čarodějnice! Co jste mu udělaly?

3. STAŘENA (*zase hystericky*): A co jste udělali vy?! Poskoci řezníka, co si říká král! Straší vás duše zemřelých?! Nemůžete v noci spát?!

(Ostatní dvě jí opět zacpou hubu. BANKO se rozběhne a připíchne 3. stařenu k zemi. Zbylé dvě se rozutečou.)

3. STAŘENA (*chroptí*): Vrahové! Ty první zdechneš rukou bratra. Ta smrt bude dlouhá. To je má kletba. (*Zemře.*)

BANKO (*směje se a otírá si oštěp, který vytrhl z rány*): Co je s tebou? Před tvýma očima vyteklo už tolik krve a vyděsí tě tři stařeny?

MAKBETH: Cože to říkaly?

BANKO: Nevím. Neposlouchal jsem je.

MAKBETH: Můj strýc kdysi vyprávěl, že potkal v noci divné přízraky. Předpověděly mu, že do úplňku bude bez ženy. A stalo se tak. Jak může smrtelník tušit, co skutečně znají vědmy? Co vidí kouzelníci? Jestli to, co se stalo v dávných časech. Nebo co se teprv stane. Jak může vědět, že nemají pravdu?

BANKO: Jak může vědět, že ji mají?

MAKBETH: Je tolik pověstí o věcech ne z tohoto světa. Vždyť i ty sám bys za nic na světě nedal nikomu svůj vlas, ani nehet, nic, co vzešlo z tvého těla, aby tě nemoh stihnout prokletím. A stalo se kolikrát, že někdo náhle zemřel, aniž byl nemocen a byl vždycky pevného zdraví.

BANKO: Babské žvásty.

MAKBETH: Ale jsou lidé, co jim věří. A když se o tom mluví, ucpávají si uši.

BANKO (*dívá se do kotle*): Fuj! To je smrad.

MAKBETH: Odporný lektvar. Možná jed.

BANKO: Tvou mysl nejspíš otrávil. Podívej! (*Ukazuje na mrtvou stařenu a píchá do ní oštěpem.*) Vidíš tu krev? Byly z masa a kostí. Žádní duchové. Obyčejné báby, co si z nás udělaly dobrý den. Jako kdokoli jiný nepřečkají dobře posazenou ránu. Vždyť neřekly nic tak strašného. Žvásty.

MAKBETH: Ano, nic. Jenom jsem se lekl. Toho, jak vypadaly. A vzpomněl si na všechny ty povídačky o kouzlech a kletbách.

BANKO (*pohlédne k nebi*): Kdysi se věřilo, že zrudne-li za noci měsíc na nebi, nastanou v království časy potoků krve. Že zebry budou žrát lvy. A orli se budou schovávat v křoví před hejny vrabců, pánů povětří. Nepamatují se, že by za posledních deset let, měsíc rudý nebyl. Co s tím?

MAKBETH: Radši pojďme, ať jsme brzy doma.

(Odchází. Banko za ním zamyšlen hledí.)

5.

(Paní Makbeth v posteli bez hlesu a bez vůle. Vstoupí Posel.)

- POSEL: Paní... Paní, nesu zprávu od vašeho muže.
- PANÍ MAKBETH: Copak mi chce, mužiček? Že zadrhl se cestou v klíně psice? Že cestu mu zkřížila nečekaná událost a nebude se moci vrátit k ženě, matce vražednici?
- POSEL: Paní, tvůj muž je hrdina.
- PANÍ MAKBETH: Hrdina? Tak udatně se zachoval k té psici?
- POSEL: Paní, doslechl jsem se o tvém velkém žalu, ale mám vyřídit jen tohle. Tvůj muž po vítězné bitvě, ve které byli zrádci rozprášeni, spěchal přímo domů. Jen zastavil se v domě vojevůdce Banka, aby i on mohl říct ženě o velkém dni království. Co nejdřív ale přispěchají, neboť král s družinou má sem taky namířeno, aby svou přítomností poctil dům hrdiny. Máš tedy porazit pár nejlepších volů a připravit hostinu pro vznešenou návštěvu.
- PANÍ MAKBETH: Ach! Král sem taky chvátá prohlédnout si poušť mezi mými stehny? Snad mohla bych mu otevřít ještě i své břicho, aby viděl, odkud se ten písek sype. To je všechno, cos měl vyřídit?
- POSEL: Ano, paní. Možná ještě...
- PANÍ MAKBETH: Co ještě?
- POSEL: Velmi se tomu Makbeth smál. Snad by to pro vás mohlo být rozptýlením, řekl mi.
- PANÍ MAKBETH: Ach, rozptýlení je mi třeba! Sem s tím! Smál se tomu říkáš? To měl nejspíš důvod radovat se, udatný.
- POSEL: Mám to jen vyřídit, paní.
- PANÍ MAKBETH: Tak povídej, mluvko!
- POSEL: Na cestě z bojiště potkal tři vědmy, které nad odporným lektvarem, jímž nasmrádl vzduch na hony kolem, na něho křičely: „Bud' zdrav, Makbethe, nový pane zemí Kawdorových, ty, který budeš králem!“
- PANÍ MAKBETH (*zbystří*): Cože říkaly?
- POSEL: „Ty, který budeš králem.“ Makbeth se smál, až se za břicho popadal. Hodil prý stařenám měšec, za ten tyjáter. Tak to Makbeth řekl. Tyjáter. Je ti něco, paní?
- PANÍ MAKBETH: Ne, nic mi není. Můžeš jít. Na co čekáš? Zmiz!
- POSEL: Už jdu, paní.
- PANÍ MAKBETH: Ačkoli... Chceš si nejspíš po dlouhé cestě odpočinout. Řekni v kuchyni, ať dají ti jíst a připraví koupel. Za dobré zprávy si to zasloužíš.
- POSEL: Děkuji, paní.
- PANÍ MAKBETH: A nemluv o tom s nikým. Ať nemusím se o muže dělit ani v nejmenším, když mě naplňuje radostí jeho slavný návrat.

POSEL: Jak si přeješ, paní. (*Odejde.*)

PANÍ MAKBETH (*se snaží vstát. Skučí bolestí. Padne zpět na lůžko*): Jak ohavné je, ohavné, být ženou snažící se rodit děti. Nechat si spratky rozdírat břicho k bezmocnosti. Být zesláblá. Bez síly. (*Vsune si mezi zuby kus látky. A znovu vstává. Podaří se jí to. I přes silnou bolest. Udělá pár kroků. Sténá. Vytáhne roubík a snaží se chodit dál a rychleji.*) Porazím. Zabiju bolest. Zbavím se slabosti. To bude první vražda, kterou chci. Urando! Urando!

(*Vstoupí služka Uranda.*)

URANDA: Paní, měla byste odpočívat.

PANÍ MAKBETH: Dost bylo zevlování. Jede k nám král. Je třeba porazit největší voly.

URANDA: Dojdu pro řezníka.

PANÍ MAKBETH: Nikam! Přines mé nejlepší šaty a šperky. Ty, ve kterých jsem si Makbetha vzala za muže. A přines nůž a sekeru. Řezník nebude nutný.

(*Služka odejde.*)

PANÍ MAKBETH (*jde ke stolu, u něj ji přepadne další záchvat bolesti, klesne k zemi, vstává*): Ze svých prsou nakrmím svůj cíl. Ani kapka nazmar nepřijde, když spratek mlékem zhrdl. Král jistě rád ochutná. A můj muž po doušku novou láskou vzplane. Konečně dostane své dítě, po němž tolik toužil. Dnes narodil se a k dospělosti hned má jenom krůček. Jen aby se taťka nepředvedl jako zbabělec. V bitvě bývá statečný. Ale nechá žít a vyrůst tohle děcko? Ale vzkázal mi to. Jasně. Snad nemluvil by o tom, kdyby se mu v mysli podobný cíl nezjevil? Ten sen on v sobě odjakživa má. Jen za osten vůle vzít a tělo popohnat, ať má se čile k dílu. Ať ten záměr křičí z každého, třeba nejzapadlejšího kouta. Ať potravy má dostatek a nestrádá. Ať sílí a sílu dodá. Ať démoni země, vzduchu, ohně spokojeni jsou a přispěchají s pomocí, když bude třeba. Ať přijmou za své dítě tenhle cíl. Klidně se o ně s nimi rozdělím.

(*V šeru přicházejí ženy a oblékají Paní Makbeth do překrásného šatu a množství exotických ozdob: náušnic, náhrdelníků, náramků. Ličí její tváře. Bolestí zohyzdění žena se mění v překrásného upíra.*)

6.

(*Jones v tropické uniformě a přilbě. Misionář čte dopis.*)

JONES: Dobré zprávy z domova, Lowelessi?

MISIONÁŘ: Vaše metody se mi hnuší.

JONES: Chápu. Je pro vás určitě těžké žít tak daleko od milovaných osob. Tady, v téhle bohem zapomenuté divočině. Ano, ano... No, snad bude na vaše provinění brzy zapomenuto. A budete se moci vrátit do vlasti. Vaše výsledky nejsou nepovzbudivé. To je nutno uznat. Snad jste již dokonce na nejlepší cestě dosáhnout vysněného cíle. Přesto musíte udělat ještě mnohem, mnohem víc.

(*Misionář mlčí.*)

Často na vás vzpomíná vaše matka. Dokonce píše králi dopisy s žádostí o milost. A lady Miltonové bylo například velmi těžké rozmluvit její záměr vstoupit do kláštera. Přesvědčit ji. Aby počkala...

- MISIONÁŘ: Nevyslovujte její jméno! Vy ne!
- JONES: Omlouvám se.
- MISIONÁŘ: Vy se omlouváte! Na mém životě vám nezaleží ani co by se za nehet vešlo. Stejně jako je vám jedno, kolik lidí ještě v téhle zemi zemře.
- JONES: Křivdíte mi, pane. Vždyť právě proto jsem zde. Aby ten zmatek, ten barbarský chaos vzal konečně za své. Aby byl nastolen pořádek rukou...
- MISIONÁŘ: ...nejsvětějšího panovníka, jeho nejvelkolepější výsosti krále britského z boží vůle.
- JONES: Opatrně, pane. Vaše neúcta k hodnotám monarchie je obecně známá. Těžko se na ni bude králi zapomínat, když vy sám...
- MISIONÁŘ: Chápu.
- JONES: Mějte přece rozum, příteli. Stále jsou lidé, kteří o vás prohlašují, že jste anarchista. Že jste nikdy neměl daleko k terorismu. Ty vaše kontakty. Sympatie. Zatykač na vás nebyl vydán bezdůvodně. Snad může leccos spravit trochu dobré vůle. Může některé spisy někam zatoulat. Král vám může po důkazech oddanosti opět začít důvěřovat a přivinout na svou hrud' jako věrného poddaného. Když už jste v jakémsi romantickém rozmaru uprchl až sem, je možné, abyste právě tady a teď prokázal britské koruně neocenitelné služby. Zvláště nyní, kdy naši prospektoři objevili dost rozsáhlá naleziště...
- MISIONÁŘ: Smím znát podrobnosti?
- JONES: Ne úplně. Tady jsou další instrukce. (*Vytáhne z aktovky svazek a předává. Misionář nereaguje.*) Nadbytečné informace nepotřebujete. Málem bych zapomněl! Fotografie. Dopisy. Od rodičů, od... Prosím. (*Podá. Misionář vše chvatně převezme. Hledí na fotografie.*) Lady je překrásná.
- MISIONÁŘ: Ano, překrásná.
- JONES: Taky malá zásilka chininu. Pro ty vaše divochy. Máte tady teď přece epidemii malárie, nemylím-li se.
- MISIONÁŘ: Pane, já nevím, jak...
- JONES: Neděkujte. Vše bylo podle pokynů provedeno?
- MISIONÁŘ: Ano.
- JONES: Svědkové?
- MISIONÁŘ: Bezvýznamní.
- JONES: Zbavte se jich.
- MISIONÁŘ: Ale jsou to jenom...
- JONES: Prokažte přece trochu dobré vůle. Kde se ve vás ta zpupnost pořád bere? Měli bychom si důvěřovat.

MISIONÁŘ: Ano. To je... přesné. *(Upřeně hledí na jednu z fotografií. Mimoděk ji pohládí.)*

JONES: Ohavné horko. Jeden by z toho zešílel.

7.

(Makbeth, Paní Makbeth. Přivítání. Paní Makbeth zády ke svému muži.)

MAKBETH: Ženo.

PANÍ MAKBETH: Muži. Pane, milence můj.

MAKBETH: Proč neodpočíváš? Proč nečerpáš novou sílu? Vždyť jsem slyšel...

PANÍ MAKBETH: Už jsi slyšel?

MAKBETH: Byl to chlapec?

PANÍ MAKBETH: Ano, byl to chlapec. Roztrhl mě ve dvě, jak se dral klouček na svět. A pak nezakřičel. Zrádce!

MAKBETH *(obejme ji)*: Tiše. Tiše. Snad nás bohové nestvořili k tomu, abychom přiváděli na svět nový život. Snad je náš osud od začátku pokřivený a jiná cesta pro nás není. Možná, že některý z démonů se užívá závistí nad naším štěstím a nedopřeje, aby bylo ještě větší.

PANÍ MAKBETH: Možná. Možná, že jsme k jiným cílům zrozeni. Možná, že děcko, které máme světu dát, vypadá přec jen trochu jinak. A my si toho nevšimli. Až do téhle chvíle.

MAKBETH: Co to říkáš?

PANÍ MAKBETH : Můj drahý muži...

(Za scénou troubení.)

MAKBETH: Král. Musím jít. *(Odchází.)*

PANÍ MAKBETH: Jen běž, nový pane zemí Kawdorových.

MAKBETH: Cože?

PANÍ MAKBETH: Nový králi.

(Makbeth na ni hledí. Paní Makbeth k němu přistoupí, něžně ho pohládí po tváři, poklekne a políbí mu cíp šatu. Makbeth chvíli stojí, pak prudce odejde. Žena se za ním usmívá.)

Snad láska ke mně a touha ještě větším být tě doprovodí ve tvém skoku. Já budu silná až vepře bodneš do tučného boku.

8.

(Obřad vítězství a vzdání díků. Král na trůně. Vyvolavač. Klečící velmožové se skloněnými hlavami. Jones a dva britští vojáci. Bubny, trouby, další exotické nástroje.)

VYVOLAVAČ: Ve jménu Thor Aga, pána božstev nižších, vládce slunce a doby dešťů, dárce života, s požehnáním Gotswany, jeho božské ženy, vládkyně země a lesní zvěře, paní lovců, s přízní Urduka, Teft Ary, Goarn Dara, Haze Tjárdy, jejich božských dětí, dobrodinců úrody, větrů, strážců

běhu světa, slyšte hlas bratra jejich, pána Natalu, všemi ctěného a milovaného krále, jehož jméno je Dunkan. Mými ústy promlouvá k vám jeho vůle. Dříve, nežli nejvznešenější odhodlá se vstoupit do říše stínů, rozhodl ustanovit svého nástupce, aby po něm spravoval zemi ku stejnému rozkvětu. Na trůn předků necht' zasedne po něm mladší z jeho synů, Malkolm, aby sláva rodu a této země byla po všechny časy zajištěna a moc Natalu rostla silou jeho paží a velkomyslností jeho vlády a zářila do daleka jako slunce, jež propůjčuje život věrným a smrti stíhá zrádce. K stvrzení tohoto, ať v utrpení zemře podlý Kawdor, jenž pozvedl ruku na nejvznešenějšího a poplival přísahu věrnosti, kterou kdysi složil k nohám krále. Přiveďte ho!

(Dva vojáci přivedou spoutaného, bitím zakrváceného a vyčerpaného Kawdora.)

Zavržený, chceš něco říci před svou smrtí, čím zachránil bys alespoň svou čest, když hrdlem jsi už propadl?

KAWDOR: Jen tohle bych chtěl říct. Ať je mi odpuštěno, že pozvedl jsem zbraň proti králi, ať je mi odpuštěno, že Natal jsem uvrhl do další války a poštvál bratra proti bratru. Bohové ale vědí, že tvá vláda Dunkane, je špatná. Lži poskoků tě neochrání před myšlenkou, že jsi zemi přivedl do zkázy a kdysi kvetoucí království...

(Na gesto krále jeden z vojáků tasí nůž a vyřízne Kawdorovi jazyk.)

VYVOLAVAČ: Když o milost jsi dožadonil a uznal své viny, vykroč až na konec cesty, kterou sis vyvolil, jako muž. Těžké jsou tvé zločiny, těžká bude i tvá smrt.

(Vojáci Kawdora odvedou.)

Nyní předstup ty, hrdinný Makbethe, bratranče z krve královské, který ses v mnohých bitvách vyznamenal a nejvíc v té poslední. *(Makbeth předstoupí a poklekne.)* Tvůj pán ti v léno uděluje země zrádcovy. Buď pozdraven, nový pane zemí Kawdorových.

HLASY VE VĚTRU: Buď zdrav! *(Smích.)*

(Makbeth strne. Král i ostatní zpozorní.)

VYVOLAVAČ: Proč bledneš, udatný? Proč tak trneš?

MAKBETH: To z přemíry vděčnosti, králi. Z té neočekávané pocty, které se mi dostalo, neboť bohové vědí, že co jsem dělal, dělal jsem nezištně z čisté oddanosti a lásky k tobě.

DUNKAN: Jen proto jsi tak strnul?

MAKBETH: Králi, snad ještě pro to neštěstí, co postihlo zas mě a moji ženu, když porodila včera další mrtvé děcko.

DUNKAN: Ano, slyšeli jsme o tom. Věc je to smutná a měj naši upřímnou lítost. Ať je ti v tvém žalu útěchou pocta, které se ti dostalo. Ale není na světě pouze jedna žena. Když ta tvá rodí mrtvé děti, vem si jinou, co víc života má v těle. My sami bychom si pokládali za čest, kdybychom byli s Tebou víc než vzdáleně spříznění, bratranče.

Rozmysli si to a vzkaž nám, jestli bys chtěl pojmout za ženu některou z mých dcer.

MAKBETH: Rozmyslím, výsosti. Ale tolika poct ani nejsem hoden. Jsem pouhý oddaný sluha majestátu. Až k jedné z Tvých dcer, bych se neodvážil vzhlédnout.

DUNKAN: Dost o tom! Ta nabídka platí. A ty se rozhodni, jak uznáš za vhodné.

(Makbeth ustoupí zpět k ostatním.)

VYVOLAVAČ: A vy všichni, kdo jste králi v těžké chvíli stáli věrně po boku, ty Banko, jež ses rovněž v boji vyznamenal a opět proslul udatností, ty věrný Makduffe i ostatní, jak jste se zde shromáždili, mějte vděčnost krále. Ať v službě své s oddaností vytrváte, co rod šlechtného Dunkana bude moudře vládnout této zemi.

MAKDUFF: Ať žije král! Ať žije Natal!

VŠICHNI: Ať žije král!

VYVOLAVAČ: A nyní vyslanci z daleké země britské, jež přišli jste složit hold králi natalskému, předstupte a řekněte, co přinášíte.

(Předstoupí Jones a dva britští vojáci.)

JONES: Výsosti...

VYVOLAVAČ: Poklekněte, jak se sluší před králem!

JONES *(pro sebe)*: To snad ne! Už zas? *(S námahou poklekne. Vojáci taktěž.)*

VYVOLAVAČ: Nyní mluvte.

JONES: Výsosti, až do země britské doletěla zvěst o tvé velikosti a velkolepém vítězství nad zrádci. Jménem britského krále tě pozdravujeme a přinášíme hojné dary.

(Vojáci přinesou truhlu ke královým nohám a otevrou ji. Král k ní přistoupí, hledí dovnitř. Pak vytáhne jeden z předmětů. Dětská hračka, bubínek s kličkou, vlk apod. Je poněkud rozladěn.)

JONES: Jistě nejsme první Britové, kteří vstoupili do tvé země, jak jistě víš. Již nějakou dobu se zde pohybují skupiny našich mužů. Zkoumají bohatství tvé země, o něž má náš král velký zájem.

DUNKAN: Ano. Víme o tom. Měli mé svolení. Dokud ze země nevypustili oheň a dým, místo toho, aby je nechali na pokoji. To se nám znelíbilo.

JONES: Proto jsem zde, výsosti. Ne vše jde vždycky tak, jak bychom chtěli. Ta malá nehoda se ani nám nezamlouvá. Král Británie by si vroucně přál, aby nedocházelo k dalším nedorozuměním a nabízí ti své přátelství. Nutno říci, že někteří z našich lidí byli v důsledku války a té nešťastné události s požárem připraveni o život. Tvými muži. To se musí změnit.

DUNKAN: Musí?!!

JONES: Byli bychom šťastni, kdyby se to změnilo. Přicházíme v míru a chceme přispět k rozkvětu tvé země. Králi Británie by bylo ctí, kdyby se mohl považovat za tvého přítele.

(Delší ticho.)

DUNKAN: Nabídku britského panovníka zvážíme. Tvá Británie je daleko. Cesta tam jistě trvá dlouho. Tak i my budeme dlouho přemýšlet, abychom nic neopomenuli. *(Ukončí rozhovor a vybidne Výchovatele, aby pokračoval.)*

JONES: Jak si přeješ, výsosti. *(Jones v rozpacích s vojáky ustoupí stranou.)*

VYVOLAVÁČ: A nyní nastal čas odebrat se k zasloužené hostině, aby i tělo dobrým jídlem nabralo sil. Necht' k dobrému zažití nám přispěje smrt zrádce. Ať slunce a déšť štědře obdarují životem krále a jeho zemi.

VŠICHNI: Ať žije král! Ať žije Natal! *(Odcházejí.)*
(V pozadí vojáci nabodávají sténajícího Kawdora na rožeň a opékají nad ohněm. Jako sele. Zatímco ostatní jedí, pijí, přihlížejí, smějí se. Stíny.)

JONES: Ten tón se mi nelíbil. Není to támhle hlava britského důstojníka?

BRITSKÝ VOJÁK *(si uplivne)*: Divoši.

9.

(Misionář, hrnec polévky, dvě Stařeny.)

MISIONÁŘ: Tady je vaše odměna. Mějte k tomu dík můj i díky mého krále.
(Stařeny nedůvěřivě přistupují k hrnci. Hledí dovnitř.)

1. STAŘENA: Ještě je teplá. *(Opatrně nabere a ochutná.)*
(2. stařena nabírá polévku do koženého vaku.)

MISIONÁŘ: Ty nebudeš jíst?

2. STAŘENA: Odnesu to vnoučatům. Ať se pomějou.

MISIONÁŘ: Jen se v klidu najezte.

1. STAŘENA: Však se dočkají. Polévky je dost. *(Hltavě jí.)*

MISIONÁŘ: Opravdu nebudeš jíst?

2. STAŘENA: Sbohem. *(1. stařeně.)* Snad se ještě potkáme.

(2. stařena plný vak zaváže, vezme pecen chleba. Misionář k ní vykročí, jako by ji chtěl zadržet. Stařena rychle uteče. 1. stařena po chvíli strne. Podlomí se jí nohy. Padne na zem. Začne se s námahou smát. Každý zvuk jí činí bolest. Misionář poklekne a zacpe si uši.)

1. STAŘENA: Jsem já to ale hloupá. Hloupá.

(Smích přejde v sténání a umlkne. Misionář s ušima ucpanými mlčí.)

10.

(Makbeth, Paní Makbeth. Z dálky sténání na rožni opékaného Kawdora.)

MAKBETH: Ještě pořád naříká. Sténá a křičí. Zrádce Kawdor. Vztáhl ruku na krále. Bude trpět ještě dlouho.

PANÍ MAKBETH: Tak dlouho, jak velká je jeho slabost zbavit se starce na trůnu.

MAKBETH: Co to zas říkáš?

PANÍ MAKBETH: Muži můj, zastřelo ti snad víno paměť? Nebo se tvá ctižádost zpila chatrnými poctami a hloupě se domnívá, že chtěla dřív, co právě dostala? A potrhlá radostí teď trapně poskakuje a pokřikuje: „Nemýlila jsem se?!“ Vždyť, muži, to, co dřív jsi nosil v hlavě, nebylo tím, co máš. Už jsi zapomněl? Proč jsi zapomněl? Zapomněl jsi, jakou zprávu jsi mi poslal nad ránem?

MAKBETH: Nepamatuji se. Snad jsem ti slíbil přinést krásný dar? Možná jsem zapomněl. Ano, zapomněl. Zítřka to rychle napravím. Slibuji.

PANÍ MAKBETH: Ó ano, dar jsi slíbil. Dar nevýslovně krásný. Ten do zítřka ale nepočká. To vím. Jako chleba v žáru slunce ztvdne do příštího rána. Těžko ho už zítřka rozkoušeš. Svítání by mělo zpívat jiné velké věci.

(Ticho.)

MAKBETH: Krásná slavnost, že? Vidělas to přece? Ten velký průvod, tance, hudba, hostina, kterou jsi tak skvěle dala připravit. A těch poct, co všem dostalo se od krále.

PANÍ MAKBETH: Poct? Ty almužny máš na mysli?

MAKBETH: Tu velkorysou vděčnost, jíž ocenil zásluhy.

PANÍ MAKBETH: Zásluhy ocenil? Ten stařec už jen cení zuby. Jako pes, co cítí, že už příští ranou rozdrťí mu lebku.

MAKBETH: Jsem novým pánem Kawdorových zemí! Je ti to málo? Co bys chtěla víc?

PANÍ MAKBETH: Starý Kawdor se zdá být větší nežli ty. Neváhal se králi postavit. A poslouchej, jak dlouho rve se se smrtí.

MAKBETH: Nevidělas ho, jak utíkal, zatímco jeho muži umírali v boji. Zatímco já stínal jednu hlavu za druhou. Zatímco pode mnou zem nestačila nasát všechnu krev, kterou jsem zrádcům z těla vypustil. Běžel z boje. Jako gazela. To je podle tebe muž?

PANÍ MAKBETH: Tak. Povídej mi ještě o hrdinských svých skutcích, statečný. Když z činu, kterým by ses opravdovým mužem stal, který by z tvé šíje sejmul pečeť sluhovství, ti měknou kolena.

MAKBETH: Víím, ztratila jsi dítě a bolest z toho tě rozdírání.

PANÍ MAKBETH: O té zdechlině mi nemluv! Z mé duše zmizel jako pára, když jsi cestou potkal vědmy. Nechceš slyšet? Tak se zeptám rovnou. Už zapomněl jsi, co ti říkaly?

MAKBETH: Ženo! Ještě slovo a přísahám, že se neudržím!

PANÍ MAKBETH: A proč jsi pánem Kawdorových zemí? Copak ten stařec někdy tolik rozdával? Proč najednou je tak štědrý? Všechny země, veškerý majetek zrádců jen pod sebe si vždycky nahrabal. A teď najednou... Muži, to proroctví se z půle naplnilo. A nikdo by to nikdy nečekal.

MAKBETH: Víš, co vůbec po mě chceš? Smrt krále? Krále, co tak dlouho spravedlivě vládne. Jehož země vzkvétá. Krále, co dokáže věrnost zahrnout vděčností, jak nikdo před ním a bezpochyby po něm. Krále,

co tak mírný je. A já mám jeho laskavosti, jeho šlechtnosti vrazit nůž do zad? Nikdy!

PANÍ MAKBETH (*se začíná smát stále hlasitěji*): Muži můj, co vlastně nosíš v hlavě? Sloní lejno?

MAKBETH (*se na ni vhrne a ucpává jí ústa*): Mlč už! Mlč! Nebo dám za pravdu králi. A vyměním tě za jednu z jeho dcer, když se z tvého břicha syna nikdy nedočkám!

(*Ticho.*)

PANÍ MAKBETH (*tiše*): Ano, slyšela jsem o tom. Že laskavý král ti nabídl novou ženu. Slyšela jsem to. Jak mám milovat krále, který to nejdražší, co na světě mám, chce mi vzít? Muži můj, drahý, ze srdce doufám, že ani na okamžik jsi ten návrh nebral vážně. Nebo snad ano? Snad chceš, aby se můj život změnil v ještě hlubší noc? Víš, že sama sebe bych o život připravila, abych tě mohla obdarovat děckem. Zdravým, silným synem. Ale jak mám udělat, aby dítě žilo a já v klidu mohla v hrobě hnit? Jak? Zařídila bych to hned. Můžu vyměnit svůj život za jeho? Hned všichni sem! Přineste ho zpátky! Ať dech můj přejde do tělíčka, ať jemu srdce roztluče se a mé se zastaví. (*Klesne k zemi. Pláče.*) Zabila bych takového krále, co mě chce o jediné mé štěstí připravit. Vyškrábala oči. Jak může!? Copak on svým vlastním tělem někdy život daroval? Copak to někdy vůbec zkusil? A neuspěl? Umí jen brát. Jako všichni muži. Brát, nic víc.

(*Makbeth ji obejmě.*)

(*Prosebně.*) Řekni, co předpověděly ti vědmy?

MAKBETH: Nazvaly mě novým pánem zemí Kawdorových.

PANÍ MAKBETH: Co ještě?

MAKBETH: Nazvaly mě na stokrát větším, tím největším.

PANÍ MAKBETH: Kdo je to?

MAKBETH: Král. Nový král. Ženo, to je šílené! Co posel, který zprávu přinesl? Co Banko, svědek toho setkání? Nemůže přece zůstat tajemstvím, kdo ten čin spáchal.

PANÍ MAKBETH (*vyskočí a běží k závěsu. Odhrne jej. Za ním mrtvý Posel*): Tenhle posel už nikomu nic nedoručí. Banko, pokud se nepřidá, musí skončit stejně.

MAKBETH: Ženo...

PANÍ MAKBETH: Není cesta zpátky. Stařec s družinou tvrdě spí. To jsem zařídila. Na tobě je jiná práce. (*Vrátí se k muži. Něžně.*) Miluj mě, můj muži. Dám tvým pažím sílu. Tvá mysl vyrostě v mém objetí.

(*Klesají na lůžko.*)

MAKBETH: Krvácíš.

PANÍ MAKBETH: Ta krev je jen první této noci. Miluj mě! Buď bouří v mých bocích.

11.

(Misionář. Klečí před křížem. Modlí se. Vstoupí Makbeth.)

- MAKBETH: Tak tady bydlí ten tvůj bůh? V téhle chatrči? Co to děláš?
- MISIONÁŘ: Mluvím s ním.
- MAKBETH: Tvůj bůh tě slyší? I když neříkáš nic nahlas, netančíš, nehýbeš se, na nic nehraješ?
- MISIONÁŘ: Ano. Bůh čte mé myšlenky. Nepotřebuje hlasitá slova.
- MAKBETH: Čte i mé myšlenky, když není mým bohem?
- MISIONÁŘ: Ano. Všichni jsme jeho dětmi. Má s námi soucit. Ví, že jsme chybuující. Nedokonali.
- MAKBETH *(prudce)*: Nejsem dítě tvého boha! *(Obchází místnost, bere do rukou krucifix a jiné předměty. Prohlíží si je.)* Mám raději své bohy. Jsou jako já. Silní. Mstiví. Přicházíš z divného světa. Má místo jen pro jednoho boha a ten je změkčilý. Žena chtěla, abys tady mohl zůstat. Léčíš prý lidi lépe, než kouzelníci. I když je tvůj bůh tak slabý. Nikdy jsem nebyl ve tvé zemi. Je daleko?
- MISIONÁŘ: Ano, daleko. Za mořem.
- MAKBETH: Moře je příliš rozlehlé. Žádný z našich mužů jeho konec nenašel. Bylo pár, co to zkoušeli, ale buď se vrátili s nepořízenou, nebo je už nikdo nikdy nespatriil. A přitom se čas od času na obzoru objevují velké lodě, které, zdá se, plují lehce od jednoho konce k druhému. V poslední době je jich prý stále víc. I ty sám jsi takovou prý přioplul. A ti muži, co se hrabou v zemi, taky. Jsou to tví příbuzní?
- MISIONÁŘ: Ne, nejsou. Ale pocházejí z mé země.
- MAKBETH: Co si myslíš?
- MISIONÁŘ: Myslím o čem?
- MAKBETH: O mé, o naší zemi. Tvůj domov je nejspíš jiný. Možná je o hodně víc jiný. Tvé ruce jsou hladké jako kost. Jako bys v nich nikdy nedržel oštep. Štít. Jako bys nikdy nic nedělal. Copak jsi nikdy nemusel kácet stromy, lovit, bojovat, obdělávat pole?
- MISIONÁŘ: Ne. Máme u nás hodně mužů. Někteří bojují, někteří obdělávají pole. Já sloužím bohu. Jak nejlépe umím.
- MAKBETH: Co si myslíš?
- MISIONÁŘ: Jsou zlé časy. Mnoho lidí zbytečně umírá. Válkou, nemocí, hladem.
- MAKBETH: Kdo myslíš, že je tomu na vině?
- MISIONÁŘ: Mým úkolem není hledat viníky toho, proč je svět krutý.
- MAKBETH: Ale něco si myslíš? Něco si musíš myslet.

(Ticho.)

Myslíš si, že jsme krutí? Nemáš rád naše bohy? Myslíš si, že král Dunkan je špatný? Že jeho vláda je špatná?

MISIONÁŘ *(po pauze)*: Ano. Myslím si, že Dunkan vládne špatně. Myslím si, že to, co Kawdor řekl před smrtí, je pravda. Myslím si, že jeho syn bude vládnout stejně špatně, protože trůn který zdědí stojí na vraždách a zvůli. Svým nástupcem jmenoval mladšího syna. A co ten starší? Který má podle práva nárok stát se králem. A nestane. Jen proto, že je starým otcem méně milován. Tys neviděl tvář staršího syna, když král oznámil nesmyslnou vůli? Začne zas jen další zabíjení. Může někomu tolik zbytečné smrti prospět? Vždyť ty sám přece vidíš, že lidé kolem umírají hladu. Je to v pořádku? Je tohle dobrá vláda? Je v pořádku, že se bratři vraždí mezi sebou? Kdo to zastaví?

MAKBETH: To, cos právě řekl, je zrada. A měl bych ti za to srazit hlavu.

MISIONÁŘ: Posluž si. Zradit člověk může jen své svědomí. To jsem neudělal. Bůh to ví, že řekl jsem, co si myslím. Na to ses ptal, nebo snad ne?

MAKBETH: Co tvůj král? Máte přece krále? Když jeho poddaní smýšlejí jako ty, jaký je tvůj král?

MISIONÁŘ: Můj král ví, co se tady děje. A není rád, když umírají nevinní. Když kterákoli země upadne do zmatku a krveprolití. Můj král je mocný. Ale svou přízeň propůjčí jen tomu, kdo dbá o blaho své země a svého lidu. Jen někdo takový může být jeho přítelem.

MAKBETH: Byl by mým přítelem?

MISIONÁŘ: Co pro to hodláš učinit?

MAKBETH: Mír. Konec hladu. Konec zbytečného umírání.

JONES *(vystoupí z úkrytu)*: Pak ano.

MAKBETH: I ty jsi zde, vyslanče? Kde se to, co hodlám udělat, čím věci změním, uvedu do pohybu, kde se tohle jenom zastaví?

MISIONÁŘ: Učiň, co považuješ za správné. Udělej, co musíš.

JONES: Jen tak se na našeho krále můžeš spolehnout.

(Makbeth odchází. Když odhrne závěs vchodu, dovnitř se vevalí dým.)

MAKBETH: Co je to?

MISIONÁŘ: Padla mlha.

12.

(Makbeth před stavením, v němž spí král. Mlha. Přízraky.)

MAKBETH: Kouří. Odkud ses tady vzal? Nejsi z hořící stepi, ani planoucích vsí. Ten zápach znám. Štípe v nose. Ty nemáš žádný. Do hrudi kloužeš snáz, než sluncem rozpálený vzduch. Lepíš se na tělo, jako krev z rány. Sediš na zemi a nehýbeš se. Který z démonů tě vypustil ze svých úst? Komu z rozmaru posloužil v tomhle divném žertu? A proč právě dnešní noci, když jakživ jsem se ještě s tebou nesetkal? Jak tě to nazval ten cizinec? Mlha že jsi? Jsi na mé straně? Nebo chceš zadržet mou ruku? Ruku kralovraha. Chceš snad skrýt ten podlý zločin, pro který mnou předci i ti, co přijdou po nás, budou pohrdat? Statečný

Makbeth, ten hrdina, proříz hrdlo předobrému starci, když bezmocný spal. Už zase žvaníš, válečníku. Vždyť ten stařec má na ruku víc krve, než ty s Bankem dohromady. *(Tasí nůž.)* A přece se mi chvěje ruka. Když věděl jsem jistě, že dělám jen to, co mám, netřásla se. Když ji vedl příkaz krále. Teď sám k činu mám se odhodlat, a toho krále ve stín proměnit. Ve vzpomínku. Zbude-li, komu by k něčemu byla dobrá. Bohové vědí, že když nemusel jsem, na nikoho jsem bez důvodu ruku nevztáhl.

(Smích. Proběhne stín. Makbeth se za hlasem prudce otočí.)

Je tady snad někdo? Někdo, komu spánek rukou mé ženy oči nezašil?

(Nejasné siluety tří stařen. Možná jen chuchvalce mlhy.)

Přízraky, pryč! Přišly jste se posmívat, jak hloupě jsem vám naletěl?

(Přízraky Stařen ustoupí. Objeví se silueta Banka.)

BANKO: S kým to mluvíš, příteli?

MAKBETH: Banko? Jsi to ty?

BANKO: Ano, já. Taky nemůžeš spát? Kam zabloudila tvá duše, když tady stojíš, jako bys byl bez ní? Přitom poctami jsi dneska ověšen od hlavy až k patě. Vlastně jenom ty.

MAKBETH: Ano, je to divné.

BANKO: Ano. Podivná je tahle noc. Někomu se pěkně nepovedla. Co je to za nesmysl, mléko v povětrí?

MAKBETH: Nechce nám snad někdo z bohů něco říct? Před něčím nás varovat? Má se možná stát něco hrozného.

BANKO: Příteli, ty jsi nenapravitelný. Možná, že chce někdo zabít krále. Třeba ty. Nebo já.

MAKBETH: S tím se nežertuje, Banko!

BANKO: Promiň. Omlouvám se. Kdo by k tomu po dnešku měl důvod? Ten, co ho včera měl, před chvílí dodělal. Kuchtíci, kterým byl svěřen úkol do rána ho smažit a polévat olejem, slavností unaveni usnuli. Tak příliš brzo se jim spekl. Kawdor. *(Směje se.)*

MAKBETH *(se taky směje)*: Ano. A jak o milost škemral, když vynesena byl rozsudek. „Ať je mi odpuštěno, že pozvedl jsem zbraň proti králi...“

BANKO: „Bohové vědí, že tvá vláda je špatná...“

MAKBETH: „...že jsi zemi přivedl do zkázy...“

(Prohýbají se směchy.)

Proč nespíš, příteli? Jako všichni ostatní.

BANKO: Po bitvě nemůžu nikdy pár dnů spát. A nic sníst. Když vidím jídlo, břicho mi poskočí až ke krku. Nedokážeš si představit, jaká muka jsou pro mě oslavy vítězství.

(Zase se smějí.)

MAKBETH: Pamatuješ, jak potkali jsme ty báby? Ty vědmy?

BANKO: Ano. Jedna nedožila rána.

MAKBETH: Co vlastně říkaly, pamatuješ?

BANKO: Ne.

MAKBETH: Ne?

BANKO: Ne. Počkej. Ta, co jsem ji připíchl k zemi, řekla, že zemřu rukou bratra a mé umírání bude dlouhé. *(Zamyslí se.)* To bude Lennox, tátův levoboček. Tak proto se tak najednou objevil na slavnosti. Do bitvy nedorazil, ale zpít se přišel rád. A zabít mě. *(Opět vyprskne smíchy. Oba se smějí.)*

MAKBETH: Byl vždycky zbabělec. Proto ho král nemá v lásce. Mě říkaly, že budu králem.

(Smějí se.)

(zvážní) Co bys dělal, kdyby se věci sběhly, jak mi řekly?

BANKO: Kdybych neudělal mrzáka ze své cti, přijal bych to, jak se sluší, a řekl: „Králi Makbethe, vládni stejně dobře, jako panovali ti, co byli před tebou.“ Ale to se nestane. Král následníka určil.

MAKBETH: Co když přece? Jak by ses zachoval?

BANKO: Kdyby se to stalo tak, jak říkáš, pomyslí bych si, smrdí to. Zkoušíš mě?

MAKBETH: Je dobré vědět, kdo věrný dokáže být králi.

BANKO: Ano, to je dobré. Všichni usnuli tak najednou. Jakoby měli v jídle a pití byliny, co spánek bdělosti rychle vnutí. No, hostina byla vydatná, všechna čest. To žaludek těžkne a víčka vtlačí hravě tělo do postele. *(Ohlédne se ke vchodu do stavení, v němž spí král.)* Cože?! I stráž, co nad králem by měla bdít, usnula?!

MAKBETH: Tím, co se v posledních dnech stalo, si spánek zasloužili všichni.

BANKO: Ale ne oni! Jejich úkol pro dnešní noc je jiný! *(Jde k spící stráži. Kope do ní. Bije ji.)* Vstávejte! Otevřete oči! Nebo vám je nožem z hlavy vyženu, když k ničemu vám nejsou! Nad životem krále je máte mít dokořán!

(Stráže se vyděšeně postaví.)

BANKO: Ani ta podsvinčata se spánkem starost nemají. Jen já tu běhám nocí, jako bych si myslel, že zastihnu ho mezi chatrčemi. Jdu. A ty běž taky spát. Tahle noc, zdá se, bude po dlouhé době bezpečná. Dobrou noc. *(Odejde.)*

MAKBETH: Bylo by mnohem lepší, kdyby tahle dobrá a bezpečná noc byla tvou poslední. Ach, noci, ten zločin jsem ještě nespáchal a už musím na další pomýšlet. A kdo pak? Kdo bude další, až s králem budu hotov? Banko, tebe pohrbím taky. Tady jsi mě potkat neměl.

(Vstoupí Paní Makbeth. Nese dva poháry s pitím. Podává je stráži.)

PANÍ MAKBETH: Pijte! Ať vyprahlost vaše ústa nemučí. V tenhle slavný den by nikdo neměl hlad a žízeň mít. Pijte!

MAKBETH (*otočí se ke strážím, které váhají*): Pijte. Dnes je to dovoleno. Jen únavu nenechte oči uzamknout. Střežíte krále, to mějte na paměti. Teď klidně pijte.

(*Stráže pijí. Paní Makbeth jde ke svému muži. Obejme ho a položí mu hlavu na rameno. Stráže v pozadí bojují se spánkem a zvolna klesají k zemi.*)

Ženo, obchází mě hrůza, když pomyslím, že ten, kdo udělá to, nezůstane utajen. Smrt v bitvě mě nikdy neděsila. Vzpomenu-li si ale na Kawdora, jak dlouhý konec jeho život bral. V jakém opovržení. Jak ti, co chodili kolem, smáli se a plivali mu do tváře. A byl to vůbec nejhorší z možných trestů? Ten před ním byl vsazen do mraveniště. Až po krk. Mravenci ho rozžvýkali kousek po kousku. Tak po třech dnech zbyla jen vybělená lebka. Toho křiku, když skrz zavřené oči se ti malí trpělivci dobývají dovnitř, aby je pomalu vypili. Jak lezou do uší a pronikají hloub. Když člověk zakřičí, nalezou mu do úst a zakousnou se do jazyka. A ten oteklý jedem se v krku vzpříčí a zvolna zadusí tě. Ne, smrti ani bolesti já se nikdy nebál. Ale té hanby. Toho smíchu. Smíchu přátel, co kdysi se mnou táhli do bitev a mnohokrát můj život rvali záhubě. Toho pohrdání.

PANÍ MAKBETH: Nikdo, nikdo nikdy nezjistí, čí ruka vedla ránu. Věř mi. Až vykonáš ten čin, pomažeš krví strážce u dveří a do rukou jim vsadíš nože. Tak vina padne na ně. A my se zoufalstvím v tváři o to větším, oč víc v srdci radosti, smyjeme lehce podezření, jímž by kdokoli nás mohl zahrnout. Jdi, drahý. Krok k velikosti je už jen krátký.

(*Vsadí mu do ruky nůž. Makbeth vykročí a zmizí ve stavení.*)

Strach. Ten strach se musí zahnat až na sám práh duše. (*Pohlédne na svou ruku. Třese se. Zlostně jí udeří o stehno.*) Copak se tě slabosti nikdy nezbavím?!

(*Makbeth couvá ze dveří. Přiskočí ke své ženě. Ruce a šaty od krve. Obejme ji.*)

MAKBETH: Ženo, já to udělal. (*Třese se a ona s ním.*)

PANÍ MAKBETH (*konejší ho, jako dítě*): Už je dobře. Můžem jít. Zas zahlédla jsem v tobě toho muže, co si kdysi k otci přišel o mě říct. Tak urostlý byl a jeho oči leskly se jak slunce. Tehdy jsem myslila, že sám jeden z bohů ke mně sestoupil, aby mě dostal za manželku. A když mě, neschopnou slova, zahnal otec pryč, abych se nemohla do jednání mužů plést, tajně jsem se dívala na tvou tvář. Na tebe. Slyšíš! Bohem jsi pro mě tenkrát byl. A teď jsi zas. (*Spatří nůž v jeho ruce*) Ten nůž! Měl jsi strážím dát ten nůž. (*Makbeth na ni nechápavě hledí.*) Muži, prober se ze své babské hrůzy! (*Makbeth nereaguje. Paní Makbeth vezme nůž, rychle vstane a vejde dovnitř. Hned se vrátí, ruce od krve. Maže jí těla strážců.*)

STRÁŽCE (*náhle se probudí*): Cože? Co je?

(*Paní Makbeth mu několikrát vyděšeně vrazí dýku do břicha. Pak ji vsadí do ruky druhému strážci.*)

PANÍ MAKBETH (*přispěchá k muži*): Pojd'! Rychle. Muži, vzpamatuj se! Nebo tvé rozmary v nic promění to veliké, co jsme právě udělali. Pojd', smyjem ze svých rukou barvu toho činu. A pak do postele. Tam budeme se tvářit, že

hlubokým spánkem zemřeli jsme byli po celou tu noc. Čistí. Pojd'.
(*Odvádí ho.*)

(*Vstoupí Makduff.*)

MAKDUFF (*spatří strážce*): Cože?! Snad to nebyl sen, ale skutečnost, co můj spánek dnešní noci zavraždila? (*Vběhne dovnitř. Po chvíli se vypotácí ven.*) Ta hrůza! Zlé sny! Zlé sny mi spánek přetrhly, když jsem ruku vraha viděl sežehnout pramen života mé země. A v jeden okamžik vše vzplálo ohněm tak jasným, že oči všech, kdo nestačili hlavu odvrátit se proměnily v popel. A ti, co jim zrak přetrval tu výheň, spatřili, jak z kořene plamenů se plazí rudá zmije. Ta hrůza! Vstávejte! Vstávejte, vy, kdo jako zrádci jste podle očí zavřeli! Váš král je zavražděn! A s ním mrtev je ten příliš krátký mír. Zas bratr bratru řežte do těl rány pomsty! Jaký hnus! Já vraha ve snu neviděl.

(*Sbíhají se velmožové. Strážce se probudí. Vyděšeně hledí na své ruce a nůž v nich.*)

LENNOX: Co se stalo, Makduffe?

MAKDUFF: Ó, to nejhorší, co se stát mohlo, Lennox. Král byl zavražděn!

MAKBETH: Cože? Král?!

BANKO: Makduffe, to je špatný vtip! (*Nahlédne dovnitř.*) Hrůza!

MAKBETH (*ukazuje na strážce*): A tenhle jeho krev má na šatech a v ruce, hleďte, zkrvavělý nůž. Ty odporný vrahu! (*Probodne strážce oštěpem.*)

BANKO: Počkej! Pročs to udělal?! Takhle už nám nic o té vraždě neřekne.

MAKBETH: Odpuť, příteli. Teď vidím, jak jsem pochybil. Mě vedl ruku vztek a unáhlil se, jak se zdá. Snad i díky vině, pro kterou si spílám, že ke stráži jsem králi postavil právě toho ničemu.

MAKDUFF: Ať všichni muži okamžitě vyběhnou a prohledají domy a džungli v okolí. Snad dostihnou ty, co byli s vrahem spolčeni. Snad nebyl sám. Když unáhlil ses, Makbethe, snad aspoň oni řeknou na mučidlech, kdo spáchal tenhle čin a vymyslel ho.

MAKBETH: Hned vyrazím. A ty Banko, Lennox, pojd'te se mnou. Ať neunikne jediná z těch hyen, co myslely si, že když bezvládným nám nejdražšího učiní, budou lehce pást se jeho tělem.

(*Makbeth s Bankem a Lennoxem rychle odejdou. Vběhnou královi synové a Jones s britskými vojáky.*)

MAKDUFF: Ach, ubozí. Váš otec je mrtev. Zavražděn! Já tušil zlou věc, když jsem dnešní noci viděl ten podivný kouř v povětří. Na takovouhle hrůzu jsem však nepomyslel.

DONALBAIN: Cože?

MAKDUFF: Vyslanče, do nešťastné chvíle jsi sem přijel.

JONES: Probůh, jak se to mohlo stát?!

MAKDUFF: Makbeth s Bankem vyběhli štvát jeho vrahy. Jdu taky. Snad mé staré paže jsou ještě schopny za podlost se mstít. Donalbaine, opatruj svého bratra. (*Odejde.*)

DONALBAIN: Bratříčku, teď mě dobře poslouchej. Tady já nezůstanu ani chvíli. Z těch výkřiků žalu mě obchází děs. V každé slze je k vidění nabroušený nůž. Když otec je mrtev, není, před kým by se třásl. Rozprchli se, jako když vběhneš mezi supy. Prý hledat vrahy. Možná, že ze strachu. Nebo se šli radit, jak zbavit se i nás. Nebudu čekat až padne další rána. Sám o sebe se postarej. Jsi budoucí král, najdi si vlastní cestu. Sbohem. *(Odejde.)*

(Malý Malkolm bezradně stojí a téměř pláče.)

JONES: Princí, jménem krále Britů jsem nabídl tvému otci přátelství. Nastala chvíle ho naplnit. Tvůj život je ohrožen. Pojď a neztrácej čas. Armáda mé země je ti k službám. Aby ses vrátil jako nový panovník.

MALKOLM: A co když právě ty jsi ten vrah?

JONES: Princí, nic bych tím nezískal. Pospěšme, cesta je daleká. *(Dá pokyn vojákům. Ti chytí prince.)*

JONES *(stranou jednomu z vojáků)*: O toho druhého se postarejte. Dva jsou příliš. Pak spěchejte k pobřeží. Loď do Británie čeká.

BRITSKÝ VOJÁK: Ano, pane. *(Vyjme revolver.)*

JONES: Na koně! Ať jsme co nejdál. *(K vojákovi.)* Tiše!

BRITSKÝ VOJÁK: Ano, pane. *(Zastrčí revolver. Tasí dýku.)*

(Rozejdou se různými směry.)

Díl druhý

AMOK

13.

(Rada natských velmožů.)

MAKDUFF: Už pěknou řádku let nosím hlavu na bolavém kříži, ale co má paměť sahá, nezažil jsem hrůzu podobnou té noci. Ne, to se nemělo stát. A jak tady teď všichni stojíte, jistě mi dáte za pravdu. Má stará mysl křičí, že zem je v ohrožení. Není ještě vidět, odkud přijde, ale přijde určitě. Ta hnusná vražda je jasným znamením, že někdo usiluje opět vpadnout do Natalu. A rozvrat, který způsobil, má být jeho spojencem.

MAKBETH: Ano, Makduffe, to je zřejmé. Hned musíme provést všechno důležité. Vojsko, co se právě rozešlo, povolat zpět. Na všechny strany poslat zvědy a vyslance do sousedních království, aby odhalili včas zlé záměry. A hlavně, přátelé, a říká se to těžce, hlavně musíme mít zase krále.

LENNOX: Ale jak ho vybrat? Je mezi námi někdo hoden té převeliké cti? Kdo by se teď odvážil srovnávat s velkým mrtvým, jehož sláva a šlechtnost se v zemi i mimo ni těšila tak velké vážnosti?

MAKDUFF: Makbeth má pravdu. Země potřebuje krále. Muže čestného a statečného. Muže, kterému je možné důvěřovat, muže, do jehož ruku je možné vložit moc. Potřebujeme krále, aby nás vedl do boje. Krále rozhodného a úctyhodného. Země musí zůstat jednotná. Já sám bych ten úkol na svá stará bedra vzal.

(Ticho.)

MAKBETH: Ví se něco o králových synech? Byl z nich přece určen následník.

MAKDUFF: Ne, bohužel nic.

LENNOX: Je to divné.

MAKBETH: A podezřelé.

MAKDUFF: Co máš na mysli?

MAKBETH: Že tak náhle zmizeli, když byl král zavražděn.

BANKO: A vyslanci taky jako by se do země propadli.

MAKBETH: Byli snad spolčeni? Ten útěk následníka je přímo nateklý domněnkami.

MAKDUFF: Makbethe, chceš obvinít královy syny z otcovraždy? Z kralovraždy? Zločinu dvojnásob hnusného? Malkolma, který byl ještě děckem plným nevinností? Ten že by měl spáchat onen zločin? Odkud by se v něm vzaly tak ohavné sklony. Ode mě snad? Který jsem se o něj odjakživa staral?

LENNOX: Časy se nejspíš mění, když už ani otcové před dětmi nejsou v bezpečí. Bylo příliš válek v téhle zemi. A jedna stíhala druhou. V takových dobách obyčejně hrubnou a co by mělo platit stává se nejistým. Všichni dobře víme, co se dělo za panování zemřelého krále.

MAKDUFF: Cože?! Mluví z tebe snad zrádce, Lennox?! U krále jsi nebyl v oblíbě a všichni víme proč. Sám řekni kdys naposled táhl do bitvy po Dunkanově boku? A proč ses tak náhle objevil v ten osudný den? A jakým vůbec právem zasedáš v téhle radě nejvěrnějších?!

LENNOX: Právem jednoho z nejmocnějších v zemi, Makduffe.

MAKBETH: Přátelé, nechte té hádky. Lennox má pravdu. Země si potřebuje odpočinout. Ne další válku, ale mír. A dostatečně dlouhý. Když napadnou nás, bránit se budeme. Ale jinak necháme zbraně reznout. Válek tahle země má už dost.

MAKDUFF: A co ta vražda?! Ta zůstane nepomstěna?

MAKBETH: Co ty na to, Banko?

BANKO: A na kom se vlastně máme mstít? Nevíme o ní vůbec nic.

LENNOX: Jen to, že královi synové a vyslanec Británie hned po ní uprchli a žádná zpráva po nich nezbyla.

(Vstoupí sluha.)

SLUHA: Pane, našli jsme tělo králova syna.

MAKDUFF: Ó, bohové! Alespoň, že to dítě zůstalo tím podlým činem netknuto.

(Přinášejí mrtvého Donalbaina.)

Cože?! Donalbain?!

MAKBETH: Kde jste ho našli?

SLUHA: V houštině u kříže cest, kde stojí oltář boha Urduka.

MAKDUFF: Jeden strašný zločin hned stíhá druhý. Jaký svět se to do mého stáří vkradl! Snad se aspoň malý Malkolm zachránil.

MAKBETH: Zachránil!? To jistě! Když nebál se otcovraždy, zabít bratra už bylo lehké. Špatně jsi ho Makduffe nejspíš vychoval.

(Makduff hledí na Makbetha a mlčí.)

LENNOX: Vyberme krále! A hned! Následník s rukama od otcovské krve není hoden vládnout. Je mrtvý pro tuhle zem.

MAKDUFF *(rezignovaně)*: Ano, vyberme krále.

LENNOX: Ať králem se stane nejblíže z toho rodu, který tak slavně v této zemi dlouho panoval. Bratranec bývalého krále. Makbeth.

(Všichni až na Makduffa opatrně přikyvuji. Všichni by chtěli být králem.)

14.

(Zvuk slavnosti – bubny, tanec, veselí. Makbeth vstoupí. Paní Makbeth.)

PANÍ MAKBETH: Jak se ti líbí tvůj nový syn, pane můj? Králi. Lepší dítě nemohla jsem ti dát, než to, co jsi získal. *(Vezme mu z hlavy korunu. Něžně si ji prohlíží.)* Tak tahle koruna je znakem velikosti, o kterou jsi v mém srdci větší.

MAKBETH (*rozzuřen*): Tak se jí zalkni! Jen k tomu je teď dobrá!

PANÍ MAKBETH (*pokorně*): Muži, co spáchala jsem, že oplácíš mi hněvem? Čím jsem se provinila?

MAKBETH: Čím?! Ještě se ptáš?! Jenom se napas té blyštivé cetky. Nažer se jí. Zalus! Králem budu jen pár dnů. Ta smečka psů si příliš zvykla na krev. Můj mír jim zřejmě není dost, když starý tyran z války do války je vlekl.

PANÍ MAKBETH: To ne, muži. Vždyť radují se. Slaví tvoji velikost.

MAKBETH: To tak! Zpití řvou už jenom jejich sluhové. Makduff, ten starý nafoukanec, ten Dunkanův poskok, co chtěl být králem místo mě, co sklídit chtěl, co já jsem zasadil, se chystá tajně k odchodu. A s ním i ostatní. Banko už je dávno pryč. Ač slíbil, že se vrátí. To tak. Když řekl všem, jak jsem se stal králem, byl by blázen. Já už nezaváhám.

PANÍ MAKBETH: Váhavost už přece není tvojí chybou. Následníka jsi se zbavil stejně hbitě.

MAKBETH: Já?! Dočista jsi zhloupla?! Nejhnusnější vraždu spáchali jsme my, ale tuhle s mými činy nespojuje nic. A nelíbí se mi, když o ní docela nic nevím.

PANÍ MAKBETH: Pak šťastná náhoda to byla, když se bratři mezi sebou servali?

MAKBETH: Malkolm? To mrně že zabilo staršího bratra? Pomátla ses? Ženo, když běží o moc, náhody se nedějí.

(Zvuky venku prudce utichnou.)

Ticho. Slyšíš to ticho? Měl jsem strážu u bran postavit, aby nevyklouzla jediná z těch krys. Zase už je nejspíš pozdě.

PANÍ MAKBETH (*jde se rychle podívat ven, pomalu se vrací*): Jsou pryč.

MAKBETH: Běž pro cizince. Teď ho bude třeba. Dřív, než zas ti psi shromáždí své vojsko, musím jednat a vědět, na čem jsem. A ty, co stojíš za dveřmi, pojd' dál!

(Vstoupí Seton. Paní Makbeth váhá.)

Tak běž už! Přiveď ho!

(Paní Makbeth odejde.)

SETON: Pane?

MAKBETH: Na kolena! Mluvíš s králem!

SETON: Odpusť, výsosti, ale slíbil jsi...

MAKBETH: Nebuď drzý! Víím, co jsem slíbil! Byl jsi zběh a lupič, dobře, budiž. Když uděláš, na čem jsme se domluvili, zahrnu tě dary a poctami. A všechny tvé špatnosti ti prominu.

SETON: Díky, výsosti.

MAKBETH: Víím, žes takový nebyl bezdůvodně. Že bývalý král se svými poskoky povraždil tvé blízké. Byl jsem tenkrát i já u toho a z dálky viděl, jak se ti psi činí. Všechny Dunkanovy řezníky, dědka Makduffa a Banka, a

pak ty další, co nechtějí mi jako králi věrnost prokázat, pošleš ze světa. Na cestu se vydáš hned. Ať nikdo z obou dlouho nežije. Zbytek si nech na později. Času nemáš nazbyt. Jde i o tvůj život. Vyber si. Buď se staneš váženým sluhou, nebo budeš zase psancem.

(Vstoupí Misionář a Paní Makbeth.)

(Setonovi.) Jdi a shromáždí své muže.

(Seton rychle vyjde.)

MAKBETH: Kde jsi tak dlouho?!

MISIONÁŘ: Ošetřoval jsem své nemocné.

PANÍ MAKBETH: Muži, nebuď na přátele příkrý.

MAKBETH *(prudce ji odstrčí)*: Ty mlč!

(Paní Makbeth upadne. Misionář k ní přiskočí a chce ji zvednout. Ve chvíli, kdy se jí dotkne, ho Paní Makbeth prudce sekne nehty do tváře. Makbeth se rozesměje.)

PANÍ MAKBETH *(Misionáři)*: Už na mě nikdy, nikdy nesahej!

MAKBETH: Příště přijdeš hned. Nemocní počkají. Kde je tvůj král?

MISIONÁŘ: Je na cestě. I s armádou.

MAKBETH: Ať ten tvůj bůh stojí při tobě a dorazí včas. Události berou rychlý spád. Rychlejší než bylo zapotřebí.

MISIONÁŘ: Víím.

MAKBETH: Co ještě víš?

MISIONÁŘ: Možná bys mě neměl urážet. Můj král jedná rychle.

MAKBETH: Pokud je tak hbitý, jako ty k ženám, nemám se jistě čeho bát. Ale už včera bylo pozdě.

MISIONÁŘ: Přijde v pravý čas.

MAKBETH: To doufám. Jen tak ti život zachrání. Snad se mírnost tvého krále-mírotvůrce nepodobá tvojí. Musí ještě vytéct hodně krve.

MISIONÁŘ: Můj král ví, že i mír se musí štědře zaplatit. Že i pro dobro se musí něco obětovat. Například Dulkanovy syny.

MAKBETH: Cože?! To dal spáchat on? A obou mě už zbavil?

MISIONÁŘ: Ano.

MAKBETH: Dobře. Přesvědčils mě. Můžeš jít. Snad dorazí ten tvůj král brzy.

(Misionář odejde.)

(Náhle tiše, bázlivě.) Snad dorazí brzy ten jeho král. Celá zem se staví proti mně. Král Britů. Jedná rychle. Rychlejší než myšlenka jsou jeho činy. Přání sotva stačí sklouznout ze rtů a skutečnost je dávno změněna. Jen aby jeho síla nepřerostla v téhle zemi mou. Snad se na něho můžu spolehnout. Přátel jiných, zdá se, hodně nemám.

PANÍ MAKBETH (*přistoupí ke svému muži, hladí ho ve vlasech*): Je dobrým spojencem, kdo v prospěch přítele tak rychle jedná. Zrychli s ním krok, ať nejsi pozadu a nejší zbytky ze dna.

15.

(*Paní Jonesová. Věnuje se domácím pracím nebo popíjí čaj nebo obojí. Vstoupí Jones.*)

JONES: Drahá choti, jak se daří?

PANÍ JONESOVÁ: Tak už jste konečně dorazil, pane? Dopadlo všechno, jak mělo?

JONES: Výtečně! Musím ovšem hned zase běžet. (*Hledí na stolec se dvěma šálky.*) Kohopak jste tady měla?

PANÍ JONESOVÁ: Bratříčka přece.

JONES: A copak chtěl? Poděkovat za ten tip na Západobindickou obchodní?

PANÍ JONESOVÁ: To spíš ne. Spíš si přišel postěžovat. Že kolem celé té věci začíná být trochu rozruch.

JONES: Váš bratr byl vždycky trochu ustrašený. Vždyť sedím ve správné radě s ním? Kdo by si po tom, co dělám pro monarchii, troufl něco namítat?

PANÍ JONESOVÁ: To nevím. Vaším věcem jsem nikdy příliš nerozuměla.

JONES: Ty akcie půjdou brzy nahoru. A hodně. Jen co ovládneme Natal. To přece za trochu rizika stojí?

PANÍ JONESOVÁ: To ano. A kde máte princátka?

JONES: Bohužel právě za ním už zase musím. A pak hned z Británie. Ale brzy se vrátím na delší dobu. Chtěl jsem vás jen vidět a pozdravit.

PANÍ JONESOVÁ: Jen běžte, pane. Věřím, že děláte pro vlast velkou věc. A brzy se mi vraťte.

JONES: Děkuji, drahá. Bude to brzy. Nashledanou.

PANÍ JONESOVÁ: Nahledanou.

(*Jones odejde.*)

Už můžete! Je pryč!

(*Z úkrytu vystoupí Siward. Hledí za Jonesem.*)

SIWARD: Je to hlupák. A co uděláte vy, hraběnko?

PANÍ JONESOVÁ: Rozvedu se. Stejně si mě vzal jen kvůli titulu.

SIWARD: A vy kvůli jeho vlivu.

PANÍ JONESOVÁ: Taková mezaliance.

16.

(Banko, Lennox. Někde v pustině.)

- LENNOX: Jak vidět, nechystá se další útok od sousedů. Ani doma se vrah dosud nijak neprojevil. Král Makbeth, čerstvě korunován, všem poručil rozpustit vojsko. Prý teď nastal čas oštěpy za motyky vyměnit a obdělávat půdu. Postarat se o prořídlení stáda. Své muže si ovšem ponechá. Dokonce začal další verbovat. Samou zrádcovskou a zločineckou verbež. A jak hbitě ztrestal toho vraha. No, neovládl se, pravda? Co si o tom myslíš, Banko? Po korunovaci všichni hned odjeli domů. S králem jich zůstalo jen pár. Povídá se, že jsi v tu hroznou noc nemoh spát. A že někoho jsi potkal před domem, ve kterém spal nebožtík.
- BANKO: Povídačky. Ano, potloukal jsem se kolem. Nepotkal ale nikoho.
- LENNOX: A jak rychle našel královy syny, že vlastního otce zavraždili. No, obvinění z úst mu plynou lehce.
- BANKO: Lennox, ty pochybuješ o poctivosti krále! Země potřebuje mír a ty chceš nový svár? Vždyť sám ho navrhl?
- LENNOX: Víím. Kdo by ale byl bez pochybností. Vrah je dosud neodhalen. A co když právě on nám sedí na trůnu? Banko, nejsem sám, kdo si to myslí. Byl to Makbeth, kohos tenkrát v noci potkal?
- BANKO: Ať je mi odpuštěno, byl. A noc předtím jsem zaslechl, co předpověděly mu vědmy. Zapomenout tu věc jsem si usmyslel. Je mnohdy lepší hluchý a slepý být. Ale slyšel jsem to.
- LENNOX: Co to bylo, Banko?
- BANKO: Řekly mu, že bude králem.
- LENNOX: Tak.
- BANKO: Lennox, je to můj přítel!
- LENNOX: Ale Banko, copak má někdo v těchhle dobách přátele!
- BANKO: Já chtěl to neslyšet. Ty myslíš...?
- LENNOX: Tvůj život je teď nejistý. Mluvíš o tom ještě s někým?
- BANKO: Jen Makduffovi jsem se na slavnosti zmínil. Neměl jsem to dělat. Hned se chystal k odjezdu a slíboval králi pomstu.
- LENNOX *(pro sebe)*: Dobře.
- BANKO: Cože?
- LENNOX: Je dobře, že starý dobrý Makduff o tom ví.
- BANKO: Pojdme rychle odtud. Ať jsem co nejdřív doma. Pak si rozmyslím, co dělat dál. Cos mi chtěl ukázat?
- LENNOX: Tohle.

(Vystoupí tři Britové. Obestoupí Banka.)

Odpušť, Banko. V téhle hře jsou tvé tahy už nepotřebné.

BANKO: Kdo je to, Lennox?

LENNOX: Přátelé přece.

(Banko je zabit. Rychle a tiše.)

17.

(Jones, Princ Malkolm, pobočníci. V nemocnici.)

MALKOLM: A kdy potkám vašeho krále?

JONES: Vydržte, princ, hned tady bude. Jaká byla cesta?

MALKOLM: Úžasná. Ta obrovská loď plivající dým hnala se z jednoho konce moře na druhý rychlostí kormorána. Ona neplula. Ona letěla. Váš král musí být mocný kouzelník.

JONES: To ano, princ. Velký kouzelník.

MALKOLM: Jen se mi nelíbilo, jak musel jsem mít na hlavě tu příkrývku.

JONES: Promiňte, princ. Bylo to nezbytné. Šlo o váš život.

MALKOLM: Je mi zima.

JONES: Prosím. Vezměte si můj plášť. *(Přehodí přes něj plášť.)*

MALKOLM: Co je to za hluk?

JONES: To přichází král. Aby uzdravil nemocné.

MALKOLM: Jak je krásný ten váš král! Uzdravuje nemocné?

JONES: Ano, dotekem ruky. Vidíte, princ? Teď se dotkl čela chromého. Ten vyskakuje z postele celý udiven a tančí. Vidíte, princ? Ten, který ještě před chvílí nevládl nohama, náhle tančí. Tak mocný je náš král.

(Vstoupí Siward.)

SIWARD: Pane, mírový kontingent je naloděn a připraven k vyplutí.

JONES: Princ, vracíte se v čele deseti tisíc mužů domů jako osvoboditel.

MALKOLM *(hledí stále na krále s ústy dokořán, pak padne na kolena a zakryje si oči)*: Bohové, nejsem hoden hledět vám do tváře. Jen vy umíte činit podobné. Váš král je synem bohů. Je jedním z nich.

JONES: Ano, to je, princ. Teď už to víte.

18.

(Makbeth spí. Převaluje se na posteli. Hlasy ve větru. Siluety Stařen.)

HLASY VE VĚTRU: Ubohý král, který není králem. Ubohý Makbeth, bázlivý Makbeth. Nemůže spát. Bojí se svého stínu. Na jeho polích úroda sesychá. Dobytek tiše k zemi klesá. To je tvůj mír, ubohý Makbethe. Ubohý vrahu. Poručíš slunci, aby přestalo pálit? Poručíš dešti, aby zažehnal hlad? Ubohý kralovrahu. Leká se stínů, prokletý. Ruce sis dobře umyl, Makbethe? Ten tvůj syn, Makbethe, rudá je zmije. Je černý šakal. Je

bílý štír. Udělals dobře, když jsi nám uvěřil? *(Smích. Makbeth se probudí.)*

MAKBETH: Kdo je to tady?! Jsi to ty Dunkane? Co po mě chceš?

(Stranou Paní Makbeth. Myje si ruce v nádobě s pískem.)

PANÍ MAKBETH: Co je s tou vodou? Umýt to nejde. Krev starého vepře. Umýt to nejde. Už věčnost jsem špinavá. Špinavá. Samá špína. *(Oškrabává si nožem kůži na ruce.)* Tak teď snad to pustí, ta barva hostiny. Snad se už konečně synáček narodí.

MAKBETH: Ženo!!

PANÍ MAKBETH *(se probudí, pohlédne na své ruce, vyděšeně křičí):* Pomoz mi! Pomoz mi! Pomoz mi! *(Usedavě pláče.)*

MAKBETH *(k ní přiskočí, vytrhne jí nůž, bezradně ji drží za ruce):* Urando! Urando!

(Vstoupí Uranda. Stojí ustrašeně u dveří.)

Pomoz mi!

URANDA: Pane, už je dávno den. Jen slunce zastínil temný mrak. *(Zvuk miliard tlukoucích křídel hmyzu.)* Pane, letí sem kobylky.

19.

(Makduff, Lennox.)

LENNOX: Poslechni přece přítele, Makduffe. Říkám ti, ani tady nejsi v bezpečí.

MAKDUFF: A to mi říkáš ty? Který jsi toho netvora dosadil na trůn?

LENNOX: Ano, vím, mýlil jsem se. Jednal jsem ale podle toho, o čem jsem si myslel, že je pro zemi nejlepší. Teď už jsem prohlédl. Mluvil jsem s Bankem.

MAKDUFF: A co říkal Banko?

LENNOX: Makduffe, Banko potkal Makbetha tu noc u králových dveří. Řekl mi, že on je ten vrah. A...

MAKDUFF: A..?

LENNOX: Banko je mrtev, Makduffe. Zabit královými vrahy. Krátce na to, co řekl mi tu hrůzu. Já sám jsem unikl jen o vlas.

MAKDUFF: Bohové! Na co se to musí mé staré oči dívat.

LENNOX: Jsme všichni v nebezpečí, o kom má Makbeth byt' jen sebemenší pochybnost. Povídá se, že úplně zešlel. Blouzní o tom, že na pomoc mu přispěchá sám britský král.

MAKDUFF: A proč by ne? Vždyť jeho vyslanec taky hned po vraždě rychle zmizel.

LENNOX: Já ale vím, že proto, aby zachránil aspoň nejmladšího následníka.

MAKDUFF: Cože?! Malkolm žije?

LENNOX: Ano, žije. A brzy s armádou přistane na pobřeží.

MAKDUFF: Pak se snad můj milý princ nezapomene zastavit zde u mě.

LENNOX: Určitě se zde slavně zastaví. Není ale jisté, jestli budeš ještě naživu.

MAKDUFF: Já svůj dům ubráním.

LENNOX: Makduffe, po celé zemi spěchají královi vrazi. Budou tu každou chvíli. Makbeth se obklopil pěknou lůzou. To je teď jeho vojsko. Bývalí zrádci a nepřátelé krále Dunkana teď sborem volají: „Sláva Makbethovi!“ Slíbil jim milost a bohatství. Mstí se na každém, kdo mrtvému králi věrně sloužil. To je ten mír, co sliboval. Kdo měl aspoň trochu rozumu a cti v těle, už od něj utekl.

MAKDUFF: Bohové, on zahubí tuhle zemi! Co mám učinit?

LENNOX: Spěchej hned k pobřeží, radím ti dobře. Armáda přistane nedaleko tvrze zrádce Kawdora. Seber své muže a jdi jí vstříc. Za tebou půjdou i ti, kdo ještě nejsou rozhodnuti.

MAKDUFF: Lennoxí, teď vidím, jak jsem ti kdysi křivdil. Díky, příteli. Půjdu hned. Ženo!

(Vstoupí Paní Makduff, stará žena.)

At' se můj jediný syn připraví na cestu. Hned vyrazíme. *(Opáše se zbrojí.)*

LENNOX: Taky už půjdu. Musím varovat i jiné. A svolat je do zbraně. Sbohem, Makduffe.

MAKDUFF: Sbohem, příteli.

(Lennox odejde.)

(Ženě.) Co je? Na co čekáš?

PANÍ MAKDUFF: Chceš odejít a mě s dcerami tu nechat vrahům?

MAKDUFF: Tys poslouchala?! Jak jsi mohla?!

PANÍ MAKDUFF: Muži, vezmi nás s sebou.

MAKDUFF: Ne! Tady se vám nic nestane.

PANÍ MAKDUFF: Tak jako se nic nestalo rodinám tvých nepřátel.

MAKDUFF: Dost! Sám si syna odvedu, když k ničemu se kromě řečí nemáš. Jednat mužně se teď musí. *(Jde pryč.)* Sbohem.

PANÍ MAKDUFF: Sbohem. Už nikdy tě neuvidím.

(Vstoupí Dcera.)

DCERA: Matko, otec s bratrem právě od nás odešel.

PANÍ MAKDUFF: Já vím. Pojď. Ušijeme šaty, v nichž se brzy provdáš. Za krásného muže, co si k nám pro tebe přijde. Pojď, sedni si. Otec s bratrem se brzy vrátí. Jen odběhli zas do nějaké bitvy. Vládu samozvance ukončit.

DCERA: Tak to už brzy bude konec vši té hrůze.

PANÍ MAKDUFF: Ano, konec. Muži se zas vrátí domů a začnou shánět matky pro své děti. Pak i pro tebe si někdo přijde, uvidíš.

DCERA: A z čeho chceš vlastně šít? Žádná látka tady není.

PANÍ MAKDUFF: Tak to ji musíme nejdřív utkat. Sukno na tvůj rubáš.

DCERA: Cože? Rubáš jsi říkala?

PANÍ MAKDUFF: Rubáš jsem říkala? Ale svatební šaty jsem měla na mysli.

DCERA: Tak pojďme tkát. Ať je mám co nejdřív.

PANÍ MAKDUFF: Počkej přece. Poseď ještě chvíli. *(Chytí Dceru za ruku. Mlčí. Zvenku výkřik.)*

DCERA: Matko, co je to?

MATKO: Buď klidná. Tiše sed'.

(Vstoupí vrahové.)

VRAH: Ženo, kde máš svého muže? Toho nepřítele míru, vraha téhle země?

PANÍ MAKDUFF: Sám si ho najdi, zbabělče.

VRAH: Dobře. *(Podřízne Paní Makduff hrdlo. Snaží se chytit Dceru.)* Pojď ke mně, malá psice.

20.

(Misionář. Balí si věci. Vstoupí Paní Makbeth.)

PANÍ MAKBETH: Odcházíš od nás, cizince?

MISIONÁŘ: Ne, jen trochu uklízím. Ruce se vám hojí dobře?

PANÍ MAKBETH: Převážeš mi je?

MISIONÁŘ: Posad' se, paní.

(Paní Makbeth se posadí. Misionář jí převazuje zraněné ruce.)

PANÍ MAKBETH: Máš jemné ruce, cizince. Můj muž se změnil. Nebýval před tím takový. Nálady se u něj mění prudce, jako přicházejí bouře po období sucha. A mizí jako pára nad kotlem. Křičí ze sna. Strašlivé věci. Bojím se ho.

MISIONÁŘ: Paní, tíží ho vina.

PANÍ MAKBETH: Ale zbytečně. Určitě zbytečně.

MISIONÁŘ: Ano, zbytečně. Udělal, co bylo nezbytné.

PANÍ MAKBETH: Ano. Ty víš, co udělal.

MISIONÁŘ: Vím. Někdy je třeba spáchat činy, které se nám hnusí. Před nimiž bledneme strachy, i když víme, že jsou nutné.

PANÍ MAKBETH: To ano. Bylo to nutné. Šlo o dobro země. O mír. O přátelství tvého krále. Mám z něho strach. Je šílený. Můj muž. Rozřezal mi ruce.

MISIONÁŘ: Až věci dospějí ke zdárnému konci, zase se to spraví. Náš král už není daleko.

PANÍ MAKBETH: Je krásná země tvého krále?

- MISIONÁŘ: Ano. Tam jsem doma. Je chladnější než Natal. Ale zelená je skoro po celý dlouhý rok. Než přijde zima. To se pak pahorky pokryjí sněhem, takovým bílým prachem a ten chladí, jak si ani nedokážeš představit. Když uhodí mráz, štípe do tváří, na oknech kreslí ledové květy a od úst tančí pára. *(Paní Makbeth na něho hledí. Misionář se zarazí.)* Asi mi nerozumíš, paní. Můj svět je tolik jiný, než ten tvůj.
- PANÍ MAKBETH: Chtěl by ses tam vrátit.
- MISIONÁŘ: Ano, chtěl. Až příliš bych to chtěl.
- PANÍ MAKBETH *(se jemně dotkne šrámu na jeho tváři)*: Odpusť, nechtěla jsem.
- MISIONÁŘ: To nic.
- PANÍ MAKBETH: Snad se tam teď taky podívám, když je váš král naším přítelem. *(Vezme jeho ruku a položí na své břicho.)*
- MISIONÁŘ: Paní, ty jsi...
- PANÍ MAKBETH: Je to jeho dítě. Makbetha, mého muže. Ještě o tom neví. Dítě krále. Budoucí král, až přijde jeho chvíle. *(Náhle potemní. Opět jako náměsíčná.)* Ten stařec mi tolik připomínal otce, jak tam ležel ve své krvi. V té, co nosím pořád na rukou. Jsem špinavá. Tak špinavá. Tak unavená.
- MISIONÁŘ: Paní... *(Chce ji uchopit za ruku. Paní Makbeth mu pohlédne do očí. Její tváří probleskne strach.)*
- PANÍ MAKBETH *(prudce vyskočí)*: Musím jít. Dítě tady není v bezpečí. *(Čelem k Misionáři vyděšeně couvá. Pak uteče.)*

21.

(Pobřeží. Malkolm, Siward, Jones, vojenský mírový kontingent. Vedro a známky jeho nesnesitelnosti. Ve tvářích Britů znechucení z pohledu na tu poušť a spoušť.)

- JONES: Princi, snad již přímo výsosti, vrátil jste se zpět do své krásné země.
(Jeden z vojáků v pozadí si uplivne.)
Přijměte u této příležitosti dar našeho krále.
(Daruje princi starou pušku.)
Ano, je to ta zbraň, kterou vidíte u našich vojáků a brzy uznáte, že je velmi mocná. Mocnější, než jakou jste kdy viděl. Vy sám, veličenstvo s ní hravě přemůžete deset bojovníků i samotného krvelačného démona Makbetha, o jehož ohavnostech jsem měl celou cestu čest si s vámi povídat.
- MALKOLM: Ano, teď už ho znám dobře. Živí se lidským masem. Žádné nemluvně neujde jeho hnusných choutkám. Žádná mladá žena se neschová před jeho kozlím chtíčem.
- JONES: Správně, výsosti. Naši důstojníci vás naučí s touto zbraní zacházet.
- MALKOLM: Děkuji ti za ten krásný dar. Když má tak mocné kouzlo, jak říkáš, je opravdu velkolepý.

(Vstoupí důstojník.)

DŮSTOJNÍK: Pane, blíží se k nám velká skupina divochů... promiňte, princí, bojovníků.

MALKOLM: To je Makduff, můj drahý vychovatel. Určitě nám přichází na pomoc. On určitě nezahladil.

(Vstoupí Makduff. Padne na kolena.)

MAKDUFF: Ach, princí!

JONES: Králi.

MAKDUFF: Ano, ano, králi Malkolme, osvoboditeli, i vy cizinci, kteří navracíte světlo naděje zpátky do ztýrané vlasti, vítejte. Konečně společnými silami ukončíme řádění krvavého démona, ty jeho skutky hodné divé zvěře, jichž se samozvanec dopouští na věrných tvého otce, Malkolme.

JONES: Říkal jsem vám to, výsosti.

MAKDUFF: Nic už nezadrží spravedlivou pomstu trpícího lidu, když jsi opět s námi. Já sám, zpraven o tvém příjezdu, shromáždil jsem přívržence, kteří přežili tu hrůzu, a pospíchal sem. A další slíbili, že se k nám taky brzy připojí. Postav se nám do čela a ved' nás do vítězné bitvy!

(Další důstojník či voják si uplivne.)

JONES: Slavný Makduffe, slyšeli jsme již hodně o tvých velkých činech a vrozené ti věrnosti, ale už se dejme na pochod.

MALKOLM: Ano! Ted' vzhůru všichni na podlého vraha!

DŮSTOJNÍK: Pane, zas někdo běží.

(Vběhne posel.)

POSEL: Princí...

JONES: Králi.

POSEL: Ano... Ano, králi! Nesu strašnou zprávu pro Makduffa, tvého věrného služebníka.

MAKDUFF: Co se stalo? Řekni! Tuším další hrůzu.

POSEL: Pane, těžko se to říká. Ta zpráva je tak strašná, že se bojím, zda tvé srdce vydrží tu bezednou bolest.

MAKDUFF: Mluv už!

JONES: Ano, mluv už!

POSEL: Jsou mrtvi všichni, které jsi nejvíc miloval a kteří nic netušíc dleli ve tvém domě. Vrahové přeřali vlákna jejich životů. Nikdo nepřežil.

MAKDUFF: Bohové, zač mě trestáte!? Všechny? I mou ženu, kterou jsem tolik miloval? I všechny dcery, poupata dosud nerozvitá? Ach, pukni srdce, rozskoč se tou bolestí! Ten netvor nemá děti. Neví, jak strašné je být o ně připraven. Ta jeho hyena na žádné se mu nezmožila. Bohové!

JONES: Pane, teď máte dvojnásobný důvod se krutě mstít. Tedy už konečně vzhůru na tu zhoubu Natalu!

MAKDUFF: Ano! Vzhůru! Oplatím mu stejně!

DŮSTOJNÍK: Pane, už zas. *(Ukazuje do dálky. Povzdech Britů. Vběhne další posel.)*

DALŠÍ POSEL: Zdravím vás, princi, velmožové natalští i vás šlechtetní cizinci.
(Siward se otočí zády a rukou si protře tvář.)
Posílá mě Lennox, jenž s Makbethem dosud setrvává...

MAKDUFF: Jak?! Lennox?! A já mu uvěřil.

DALŠÍ POSEL: Nesud' ho příliš rychle, ctěný Makduffe. On vzkazuje, že jakmile se přiblížíte k sídlu kralovraha, přidá se k vám a odnese si s sebou poslední naděje, o něž se Makbeth dosud opírá.

JONES *(pomalu)*: Takže už můžeme konečně vyrazit?

MAKDUFF: Ano, vezměme ztečí to hnízdo zmijí a mrchožroutů. Já sám té zrůdě vyrvu srdce z těla a ještě tlukoucí je spolykám. A jeho kuběně zaživa kůži stáhnu.

SIWARD: To snad nebude nutné.

MAKDUFF: Bude.
(Britský voják si uplivne.)

22.

(Dvůr Makbethova sídla. Strážní věž. Seton, Lennox.)

MAKBETH *(vstoupí)*: Nové zprávy! Má někdo nové zprávy?

SETON: Výsosti, Britové jsou konečně tady a hnuli se od pobřeží. Je jich velká síla.

MAKBETH: Ať pochválení jsou bohové! Válka je v náš prospěch rozhodnuta. Co dál? Co naši nepřátelé?

SETON: Výsosti, mí muži vnikli do Makduffova domu a pobili jeho rod. On sám však unikl. Máme zprávy, že shromáždil vojsko. Nic novějšího nevím.

MAKBETH: Dobře, ať. Teď už pro nás není nebezpečný, když naše síla takhle vzrostla. Obětujte bohům tři největší býky z mého stáda. Za nás i za krále Britů. Zaslouhuje vděčnost. A pošlete pro cizince. Ať hned přijde. Bude odměněn.
(Ticho.)
Co je?!

SETON: Výsosti, cizinec hned zrána odjel. S nikým se nerozloučil.

MAKBETH: Dobře, jel uvítat svého krále, jak se sluší na věrného sluhu. Co Banko?

SETON: Po tom se slehla zem, výsosti.

MAKBETH: I jeho si brzo najdu. Nebude už v téhle zemi místo, kam by utekl. Urando! Můj královský plášť a šperky! Ať nevítám Brity jako žebrák! A žena ať se taky nastrojí. Hostům vyjdeme vstříc společně.

SETON: Výsosti, žena by neměla...

MAKBETH: Mlč! Já rozhodnu, co má žena smí a co ne! Na mé vládě má stejně velkou zásluhu jako já. Tak Urando, kde vězíš!?

(Vstoupí Uranda. Nese plášť, korunu atd. Obléká Makbetha.)

Kde je má žena? Tak kde je?!

URANDA *(po pauze)*: Výsosti, nemůžu za to.

MAKBETH: Za co?! Tak mluv! Nebo ti mám pomoci?!

URANDA: Slituj se! Tvá paní, královna, zmizela. Není nikde k nalezení. Už od rána. Všechny věci, šaty, šperky, jsou ale na svém místě...

MAKBETH: Jak to?! Mělas ji hlídat, když se v poslední době necítila nejlíp?!

URANDA: Odpuť, pane. Slituj se.

MAKBETH: Budiž. V tenhle velký den se odpouští mi lehce. Bude dost času bláznivou ženskou najít, ať už je kdekoli. Kde je Angus? Jak to, že ho tady nevidím?

(Mlčení.)

Propadají se snad dneska lidé do země? Co je s vámi?! Vítězství je na dosah a vy se tváříte jako o pohřbu. Kde je Angus?

SETON: O něm se nic neví.

MAKBETH: Co je to, bohové, za armádu, když vojevůdci mizí jako stíny za soumraku?! Ještě, že se už na vás nemusím spoléhat. Tak se trochu rozveselte! Umřel snad někdo? Nebo jste to včera přehnali s jídlem a pitím a v břiše teď máte zatuchlý močál? *(Směje se.)* To dneska moc slavit asi nebudete, když jste si nepočkali.

(Vstoupí bojovník. Vleče 2. stařenu. Makbeth strne.)

BOJOVNÍK: Výsosti, tahle bába se schovávala za kuchyní a požírala splašky.

MAKBETH: Co po mě chceš? Proč jsi přišla? *(Bojovníkovi.)* Pusť ji!

2. STAŘENA: Já? Přišla?

MAKBETH: Snad abych projevila svou vděčnost za to, cos mi darovala?

2. STAŘENA: Vděčnost?

MAKBETH: Ano, zahrnu tě bohatstvím. Obětuji démonům, kterým věrně sloužíš. Dnes mám k tomu dvojnásobný důvod. Tento den bude ještě slavný.

2. STAŘENA: Máš, co slavit?

MAKBETH: Ale ano! Zásluhu máš na tom taky!

2. STAŘENA: Ubohý Makbeth.

MAKBETH: Cože? Co to žvaníš? Já a ubohý?! Dneska jsem nejmocnějším mužem v téhle zemi.

2.STAŘENA: Nejslepější.

MAKBETH: Dost! Řekni mi zas radši, co mě čeká. Na tvé věštby, jak se zdá, je možné se spolehnout. No tak, povídej! Jak dlouho budu vládnout? Jak synové budou po mě Natal spravovat? Řekni?

2.STAŘENA: Řeknu ti příběh, který se stal a možná teprv stane. Tři stařeny v džungli potkaly válečníka a řekly mu, že bude králem. Ta věštba byla jídlem zaplácena a válečník jí hloupě uvěřil. Jednu bábu zabil jeho přítel. Druhá umřela, když zbrkle snědla si svou odměnu. Třetí bába odnesla ji vnoučatům, aniž by se jídla dotkla. Ta přežila. Ať jí ale nikdy není odpuštěno. Šest vnoučat jí poslo před očima.

MAKBETH (*se směje*): Tvůj příběh je hrozně hloupý! A kdopak byl ten, kdo lživou věštbu zaplatil?

2.STAŘENA: Cizinec, co uzdravuje nemocné, jehož král je za mořem a strašlivá je jeho láska k míru a bezbranným.

MAKBETH (*se směje*): Myslel jsem, že pro mě máš dobrou předpověď a zatím jen vyprávíš hloupé příběhy. Tak řekneš mi, co mě čeká příští dny?

2. STAŘENA: Ne.

MAKBETH (*náhle zuřivě*): Povídej! Nebo tvůj život skončil.

2. STAŘENA: Ano. Ten už skončil. Ale jak chceš. Nebude trvat dlouho a z moře vystoupí jezero o barvě stejné, jakou nosíš na svých rukou. Rudé. Až přijde k branám tvé tvrze, zemřeš. Opuštěn a nenáviděn všemi. Teď mě můžeš zabít.

MAKBETH (*se zase směje*): Ne. To se nestane. Proč taky? Měj díky za svou předpověď. Rudé jezero z moře ještě nikdo nikdy vystoupit neviděl. Teď táhni! Žeňte ji pryč!

2. STAŘENA: Ubohý válečníku.

MAKBETH: Pryč!

(Bojovník hrubě odvléče 2. stařenu.)

Pošlete pro cizince!

LENNOX: Výsosti, cizinec...

MAKBETH: Víím! Je pryč! Pak bude dost času na odměnu pro něj. Ale mou ženu... Mou ženu hned najděte! Hned!!!

(Vstoupí Posel.)

POSEL: Výsosti, Britové jsou zde. Jejich síla je obrovská. Jsou jako rudé jezero, co vystoupilo z moře a valí se nám na pomoc.

MAKBETH: Cože?

LENNOX: Výsosti, se svými muži jim vyjdu naproti a jejich vojsko přivedu rovnou sem. Ať se spojenci si můžeš padnout do náruče a společně se k bitvě přichystat.

MAKBETH: Ano, jdi Lennoxí. A vražď hned. Ať zbytečně se nikde nezdrží.

(Lennox odejde.)

(Poslovi.) Co ještě chceš?

- POSEL: Pane, byl nalezen Banko.
- MAKBETH: Mrtev?
- POSEL: Ano.
- MAKBETH: Ne tři, ale čtyři býky dejte bohům porazit. V tenhle den by i stádo vybit bylo málo.
- POSEL: Ne naší rukou, výsosti.
- MAKBETH: Co na tom sejde? Hlavně, že už huba nežvaní. Britové se mají čile k dílu. Hej! Ty tam nahore, co vidíš?! *(Ticho.)* Co je s ním? Kam zmizel ten chlap? Vylezte tam někdo místo něj. A tomu mizerovi, až se vrátí nenažranec z kuchyně, dvacet ran holí. Ať se rozpomene, co se sluší na stráži. Kde je má žena? Našel ji už někdo? *(Mlčení.)* Tak si ji najdu sám. Mé vojsko ať se do nejlepší zbroje oblékne. Ať Britové nás vidí v plné síle. Ať v plném lesku vidí svého spojence. *(Odejde.)*
- POSEL: Zešilel už snad docela náš král? Proč se celý třese, když mluví o vítězství?
- SETON: Radši mlč a vylez nahoru. Za zbytečné řeči se ti tady může leccos ošklivého stát. Kudy bloudí mysl krále teď už nikdo jistě neví. Co ale vím je, že za toho bývalého jsem byl psancem. Teď už jím být nechci. Než stát se znovu štvanou zvěří, radši zemřu za šílence, který ze mě zas udělal člověka. Ať jiní utíkají, já zůstanu. Vždyť utíkat vlastně není proč. Už není kam.
- (Vejde Makbeth.)*
- MAKBETH: Setone, nemůžu ji nikde najít.
- SETON: Víím, výsosti. Zmizela.
- MAKBETH: Jsou tví muži v nejlepší zbroji? Co je nového?
- SETON: Ano, jsou. A přátelé už na dohled. Právě jsem poslal dalšího muže nahoru.
- MAKBETH: Hej! Slyšíš?! Co je nového? Slyšíš?! Proč civíš jako bys právě spatřil vojsko démonů!
- POSEL: Pane, Britové se rozvinuli, jakoby se chystali k bitvě.
- MAKBETH: No a? Tak jako my jim i oni svou sílu chtějí pěkně předvést. Je krásný ten pohled? Tak mluv?! Oněměl jsi?!
- POSEL: Pane, v jejich čele stojí Makduff a...
- MAKBETH: A?
- POSEL: Princ Malkolm a Lennox.
- MAKBETH: Lennox... *(Mlčí.)*
- SETON: Výsosti, co poroučíš? Výsosti, na nečinnost teď není čas. Je třeba jednat. Výsosti! Já a mí muži jsme připraveni umírat. Třeba v bitvě s vojskem démonů, když povedeš nás do ní. Vydej rozkaz. Výsosti, vydej rozkaz!

MAKBETH: Co ještě vidí?
SETON: Už nic. Zmizel.
MAKBETH: Utekl. Jako celá moje armáda.
SETON: Celá ne.
MAKBETH: Věrný Setone. Tak tedy ať se můj oštěp rozpomene na krvavé hostiny. Už dlouho zahálel. Až už se skoro v motyku proměnil, starý dobrák. A kdyby tahle řež měla být jeho poslední, ať dlouho se o ní žvaní aspoň hrůzostrašné povídačky. Ať žádný z mužů, kdo jimi ještě zůstali, se neodváží zemřít, aniž by sebou pod zem vzal na deset nepřátel.
SETON: Tak se staň!
(Výkřik ze stovek hrdel mužů jdoucích na smrt.)

23.

(Lennox, Makduff a několik dalších natalských velmožů, Malkolm, Jones, Siward, britští vojáci. Vzdálený křik Makbethovy armády.)

DŮSTOJNÍK: Pane, vyrazili do útoku.
MAKDUFF: Hned zaútočme proti nim, ať vidí, že nemají dnes do činění se zbabělci.
JONES: Počkejte přece, ctěný Makduffe. Nechme je přijít trochu blíž.
MAKDUFF: Na co čekat? Čekají ženy doma, až se vrátíme slavně z bitvy. Do boje mí věrní! Za krále Dunkana a jeho syna Malkolma, nového vládce Natalu! *(Vyběhne.)*
SIWARD *(Lennoxovi, který chce vyběhnout za Makduffem)*: Počkejte přece aspoň vy, Lennoxí. Trpělivost je matkou moudrých. Už přece dost dlouho čekáte.
MALKOLM: Necháte Makduffa bojovat samotného?
SIWARD: Samozřejmě nikoli, výsosti. Jen se měl s námi nejdřív poradit o našem plánu, než tak zbrkle vyrazil.
JONES: Dopřejte přece, výsosti, starému dobrému pěstounovi tohle slavné vítězství dobyté vlastními silami.
MALKOLM: Ano, máte pravdu, rád mu to dopřeji. Podívejte, teď už se vojska srazila! Hleďte, Makduff hledá Makbetha. Už ho našel. Teď se statečně postavil té zrudě.
JONES: Ano, my to vidíme, výsosti. A teď...
MALKOLM: Bohové, Makduff je mrtev a jeho muži se dali na útěk. Pobíjejí je jako mouchy. Tak už přece vražte! Dělejte něco! *(Strach. Skoro pláče. Chce se někam schovat.)*
SIWARD: Vydržte, výsosti, necháme je přijít blíž.
DŮSTOJNÍK *(stranou Siwardovi)*: Pane, ženou před sebou Makduffovy muže.
SIWARD: Nevadí. Palte, až bude rána jistá. Kdo je má od sebe rozeznat?

JONES: Ted' pohleďte, výsosti.

HLASY DŮSTOJNÍKŮ: K líci zbraň! Zamířit! Pal!

(Salva tisíce pušek. Kulometry.)

MALKOLM *(němý úžasem)*: Jakoby sám velký Thor Ag uchopil ohnivé kopí a udeřil jím do země, až zatřáslo se nebe a země pod nohama. Jaký div, že slunce ještě stojí na svém místě.

24.

(Makbeth, Seton a prchající muži.)

MAKBETH: Kam pospícháte, zbabělci?! Copak máte kam utéct?! Copak se máte kde schovat?!

SETON: Stůjte! Běžíte špatným směrem! *(Chytí jednoho z prchajících.)*

BOJOVNÍK: Pane, tisíc démonů by nebylo tak hrozných. Sám vládce bohů se postavil na jejich stranu se všemi svými syny. *(Výmaní se ze sevření a uteče.)*

MAKBETH: Ušetřil bych čtyři voly, kdybych věděl, že i bohové mě dávno zradili. Co je to za vojsko, které nemá odvahu se mi tváří v tvář postavit.

SETON: Králi, ještě nás pár zbylo. Hleďte Britové se blíží. Darujme smrt i jejich řadám. Vpřed, výsosti!

MAKBETH: Ano! Kupředu!

(Další salva. Setonova hlava se rozskočí jako ořech. Makbeth se bezradně rozhlíží. Je sám. Stojí a mlčí. Vstoupí Britové, Lennox, Malkolm a několik domorodců.)

Tak se mi postavte jako muži! Vy, co rozdáváte smrt na dálku! Kdo se utká s Makbethem, který už zemi skropil krví nejednoho statečného?!

JONES *(Malkolmovi)*: Výsosti? Jste teď mistr ve válečnickém umění.

MALKOLM *(předstoupí před Makbetha)*: Já.

MAKBETH *(se směje)*: Ty mrně? Ze srdce rád tě pošlu za tatíčkem. Pozdravy od bratránka mu šťastně vyříd'. *(Postaví se do střehu s oštěpem a štítem.)*

(Malkolm natáhne uzávěr pušky, pečlivě míří a vystřelí. Mine. Makbeth ohlušen ranou a kulkou, která mu prosvístěla kolem hlavy, zaváhá a pak se prudce vrhne na Malkolma. Siward tasí revolver a střílí. Makbeth klesá k zemi.)

JONES: Výborná rána, výsosti! Vítězství. Tyranovo vojsko je rozprášeno a on sám leží mrtev u tvých nohou. A vy, kdo jste přes zlé časy vytrvali, teď nad mrtvolou samozvance a nad těly přátel, kteří za svobodu vlasti položili životy, poklekněte a přísahajte věrnost králi, jenž do této země zase vrací řád.

DOMORODCI a LENNOX *(poklekají)*: Ať žije král Malkolm! Ať žije Natal!

JONES: Králi?

MALKOLM *(recituje)*: Již dost bylo hrůz v téhle zemi. Nastal čas oštěpy za motyky vyměnit. Nastal čas skončit války a vrátit se domů k dětem a ženám. Ať o hrůzách, které se zde staly si už vyprávíme jen u rodinného krbu a

nikdy už nás nic podobného neděsí. Teď když máme tak mocného spojence, nastal čas, kdy i Natal může v míru vzkvétat. Nyní všichni pospěšte do mé rodné tvrze, ať uctíme to sladké vítězství.

JONES: Výborně, výsosti.

MALKOLM: Chtěl jsem se jen zeptat, co je to krb?

JONES (*zarazí se*): No... to vám vysvětlím později výsosti, ano? Teď už se vydejte na cestu. My dorazíme brzy po vás.

(Malkolm s domorodci odchází.)

SIWARD: Posečkejte ještě, Lennox. (*Předkládá Jonesovi listinu.*) Jonesi?

JONES: Co je to?

SIWARD: Jmenování guvernérem.

JONES: Děkuji, už jedno mám. Ale když jinak nedáte. (*Čte.*) Cože? Vaše jmenování?

SIWARD: A vaše odvolání. Jistě jste si povšiml, že čerstvého data. (*Podává další listinu.*) A tady... (*Jones zase čte - úlek.*) Zatykač.

JONES: Proboha, za co?

SIWARD: Za zneužití tajných vládních informací v obchodním styku. Přejete si být souzen doma, nebo zde, kde jste vlastně taky tak nějak doma, že? Ale ty tresty... Určitě máte v povědomí zdejší zákoník. Snad za všechno je tady smrt. Na mnoho způsobů. Pro ten váš pro ně vlastně nový zločin by vlastně museli vymyslet taky nový trest. Zajímalo by mě jaký.

JONES: Raději bych byl souzen v Británii.

SIWARD: Nikdy jsem vás neměl rád, Jonesi. Odvést!

(Jones je odveden.)

Sem z Lowelessem. Ještě chvíli, Lennox.

(Přivedou Misionáře.)

Lowelessi, zdá se, že spravedlnosti neujdete. Kde se schovával?

DŮSTOJNÍK: Chytili ho domorodci na cestě k nám. Zdá se, že pracoval pro Makbetha.

SIWARD: Vy si tedy umíte vybírat přátele.

MISIONÁŘ: Pracoval jsem pro Jonese.

SIWARD: Jako bych to neřikal. Je na vás taky zatykač. To ovšem asi dávno víte. Odvést! V Británii bude odsouzen. Nebo... Počkat!

MISIONÁŘ: Pane, chci domů. Prosím.

SIWARD: Víte toho asi příliš. Je-li pravda, co říkáte, těžko se vás bude nějakému soudu předávat. S Jonesem se dá domluvit. Ale vy jste měl vždycky nevymáchanou hubu. (*Důstojníkovi.*) Víte, co s ním máte dělat. Podle válečného práva. Za zradu.

DŮSTOJNÍK: Ano, pane.

MISIONÁŘ: Pane, pro všechno na světě vás prosím, odvezte mě domů.
SIWARD: Tady nebo jinde, vždyť je to jedno, Lowelessi.
(Důstojník odvádí Misionáře.)
SIWARD: A teď vy, Lennox. Za vaše věrné služby. Bláznivý Makduff je konečně mrtvý a malý král bude jistě potřebovat dobrého rádce. Řekněte, byl byste dobrým rádcem?
LENNOX: Tím nejlepším, pane.
SIWARD: A proč si to myslíte?
(S pozadí se ozve výstřel. Pro méně chápavé, právě zastřelili Lowelesse.)
LENNOX: Mám rád Británii.

25.

(Tři opilí britští vojáci stojí nad bláznivou, špinavou Paní Makbeth – myje se prachem, stranou 2. stařena.)

1. VOJÁK: Tedy řeknu vám, pánové. Pěknou ženskou, aby tady člověk pohledal.
2. VOJÁK: A co tahle? Ta by stála za hřích.
3. VOJÁK: No, při vši té nouzi.
1. VOJÁK: Asi tak jako tamta. *(Ukazuje na stařenu.)*
3. VOJÁK: Podle mě ty ženské před náma schovávají.
2. VOJÁK: A taky pro nás přece platí přísná pravidla.
3. VOJÁK: No, ta by se neměla porušovat. V rámci udržení dobrých vztahů s místním obyvatelstvem.
1. VOJÁK: Ano, mám o tom takovou brožurku.
2. VOJÁK: Já taky. *(Smějí se.)*
(Paní Makbeth začíná pohybovat ústy jakoby chtěla něco říct.)
3. VOJÁK: Pozor! Chce nám něco říct.
PANÍ MAKBETH: Ochladilo se. Takovou zimu nikdo živý nepamatuje. Na zem ve dne v noci svítí už jen měsíc. Pořád nosím na ruku tu odpornou špínu, která nejde smýt. Koupu se v moři. Každý den. Sůl sežrala mi kůži, ale špína zůstala. Je všude. Nahoře i uvnitř. Můj milenec mě opustil. Snad se jednou ke mně vrátí. Snad on mě jednou omyje. Snad slíbá ze mě všechn ten prach. Snad pod jeho rukou pukne krunýř z krve a bláta a bolesti a budu lehká jako vítr nad ránem.
1. VOJÁK: No... Já ji líbat nebudu.
2. VOJÁK: Ale umýt bychom ji mohli.
3. VOJÁK: Jo. A vím jak.
(Všichni tři na ni močí. Paní Makbeth se šťastně usmívá.)
PANÍ MAKBETH: Najednou takové teplo...

2. STAŘENA: Nechte ji být!

2. VOJÁK: Ty drž hubu. Však už jdem. Ještě oklepat a... *(Smějí se a odcházejí.)*

2. STAŘENA *(přileze k Paní Makbeth)*: Děvenko, neznáme se odněkud?

PANÍ MAKBETH: Nevím. Nepamatuju se.

2. STAŘENA: Potřebuješ se umýt. Pojd'. Najdeme nějakou vodu.

PANÍ MAKBETH: Voda nepomůže, víš? *(Položí si stařeninu ruku na břicho.)* Podívej.

2. STAŘENA: Děvenko, ty jsi...

PANÍ MAKBETH: Je to jeho dítě. Přijde brzy.

2. STAŘENA: Vypadá to tak. Pojd'.
(Začne sněžit.)
Co je to?

PANÍ MAKBETH *(nechá spadnout první vločky na svou dlaň a dívá se, jak se rozplývají, zase se šťastně usmívá)*: Sníh.

2. STAŘENA: Sníh?

PANÍ MAKBETH *(ji ukazovákem zve k sobě blíž, pak ještě blíž, pak ještě blíž, zase jí položí ruku na své břicho a pošeptá jí do ucha)*: Bude to válečník.

KONEC

Brno, leden 2003